

Kadernota 2017-2020

Gemeente
Woudenberg

Inhoud

Pagina

Strategiekaart Woudenberg

Hoofdstukken:

1. Inleiding	1
2. Beleidsontwikkelingen	2
3. Financiële positie (reserves/weerstandsvermogen)	15
4. Meerjaren Prognose Grondexploitaties (MPG)	25
5. Stand van zaken bezuinigingen	30
6. Belastingen/tarieven	33

Bijlagen:

- A. Monitor bezuinigingen 2015-2018
- B. Toelichting monitor bezuinigingen 2015-2018

Woudenberg: goed voor elkaar / samen Woudenberg; samen leven, betekent dat..

- De gemeente is betrouwbaar, open en initiatiefrijk. Dit laat zij dagelijks zien in haar gedrag, in haar dienstverlening aan en haar communicatie met inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties.
- De gemeente maakt zich sterk voor een samenleving die kansen biedt aan iedereen en waarin iedereen mee kan doen. Hierbij is de grondgedachte: 'zorgen dat' in plaats van 'zorgen voor'. Het uitgangspunt is dat niemand buiten de boot mag vallen.
- De gemeente spant zich, samen met inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties, in voor een groene, sociale en veilige woon- en leefomgeving, waarbij gezamenlijk gezocht wordt naar duurzame oplossingen.
  - De gemeente groeit tot 15.000 inwoners in 2030.
- Het gemeentebestuur hecht er waarde aan dat Woudenberg een financieel gezonde gemeente is. Het bestuur gaat daarom voor financiële duurzaamheid.

Uitvoering binnen mogelijkheden wet- en regelgeving

Waar staan we voor en waar gaan we voor?

Wat is onze visie voor de komende jaren?

Samenleving

Inwoners doen naar vermogen mee en zien om naar elkaar. Waar nodig komt de gemeente samen met inwoners en maatschappelijke organisaties tot collectieve en individuele oplossingen voor ondersteuning en zorg.

Pieter de Kruijff

Leefomgeving

Inwoners en ondernemers voelen zich thuis en participeren in een functionele leefomgeving met aandacht voor verkeer, water, en groen, dat duurzaam wordt beheerd.

Gijs de Kruijff

Veiligheid

Inwoners en ondernemers voelen zich veilig, vertrouwd en met elkaar verbonden en criminaliteit is een uitzondering.

Titia Cnossen en Pieter de Kruijff

Ruimte, wonen en ondernemen

Een sterk raamwerk van landschappelijke en ruimtelijke structuur van Woudenberg door (ruimtelijk) verbinden, combineren en vernieuwen van kwaliteiten.

Titia Cnossen, Gijs de Kruijff en Pieter de Kruijff

Dienstverlening

Inwoners, ondernemers en organisaties ervaren ons als een professioneel dienstverlener en partner.

Titia Cnossen, Gijs de Kruijff en Pieter de Kruijff

Wat zijn onze maatschappelijke effecten de komende jaren?

Samenleving

Gezondere leefstijl van inwoners
Meer maatschappelijk en sociaal actieve inwoners

Samen met inwoners komen tot meer lokale, passende en integrale antwoorden op hun ondersteuningsvragen

Minder inzet van specialistische zorg door het stimuleren van innovatie en adequate zorgverlening

Pieter de Kruijff

Leefomgeving

Handhaven beeldkwaliteit Openbare Ruimte (intact, schoon, veilig en groen)
Betere verkeersveiligheid
Minder wateroverlast

Gijs de Kruijff

Veiligheid

Minder woninginbraken en pogingen daartoe
Hogere bereidheid bij burgers en professionals tot vroegtijdig signaleren en rapporteren van huiselijk geweld
Veiligere fysieke leefomgeving
Minder alcoholgebruik onder de jongeren onder de 18 jaar

Titia Cnossen en Pieter de Kruijff

Ruimte, wonen en ondernemen

Meer duurzaamheid op Mens, Milieu en Markt.
Meer ruimte voor ontwikkeling van passende woningen
Meer ruimte voor bedrijfsontwikkeling
Kortere doorlooptijd van vergunningen en minder overtredingen

Titia Cnossen, Gijs de Kruijff en Pieter de Kruijff

Dienstverlening

Meer stimuleren van inwoners, ondernemers en organisaties om nieuwe initiatieven te ontwikkelen
Meer betrekken van inwoners, ondernemers en organisaties bij het opstellen en uitvoeren van beleid
Meer digitale diensten en alleen persoonlijke dienstverlening waar nodig
Beter beheer en zorgvuldige ontsluiting van gegevens van inwoners, ondernemers en organisaties
Effectievere en efficiëntere bedrijfsvoering

Titia Cnossen, Gijs de Kruijff en Pieter de Kruijff

Hoofdstuk 1. Inleiding

1.1. Visie, doelstellingen en gewenste maatschappelijke effecten

Jaarlijks stelt de gemeenteraad voor de zomer de Kadernota voor het daaropvolgende jaar vast. In de Kadernota worden de ambities van het gemeentebestuur en nieuwe ontwikkelingen vertaald naar een (financieel) meerjarenperspectief. De bestuurlijke visie op het dorp Woudenberg, zoals verwoord in de Toekomstvisie 2030 en het Coalitieprogramma is hierin leidend.

Het Coalitieprogramma Woudenberg 2014-2018 van GBW en CDA heeft als titel "Samen Woudenberg, Samen Leven" en is gebaseerd op een aantal leidende principes. Deze leidende principes bepalen de bestuurscultuur en daardoor ook ons gezicht naar buiten.

De activiteiten en prestaties van de gemeente zijn erop gericht om ervoor te zorgen dat haar visie wordt gerealiseerd door zich op datgene te richten waar zij invloed op uit kan oefenen. Onze gemeente staat voor essentiële uitdagingen die veel inspanning vragen van het gemeentebestuur, het management en de medewerkers. Het college en management geeft gericht sturing aan het realiseren van haar visie en doelstellingen én wil grip hebben op de voortgang van de uitvoering ervan. Alles begint met een gedeeld beeld van waar we voor staan én waar we voor gaan. Dit uitgangspunt is steeds het referentiekader als er (lastige) keuzes gemaakt moeten worden. De programma's in de gemeentebegroting geven dit kader. De visie, doelstellingen en te bereiken maatschappelijke effecten zijn vertaald in 1 A4, een zogenaamde Strategiekaart. Vervolgens wordt in de gemeentebegroting opgenomen waarin we moeten excelleren om onze uitdagingen te realiseren: de zgn. succesbepalende factoren en de kritische prestatie-indicatoren. Realisatie van onze bestuurlijke doelen gebeurt door de lijn- én de projectorganisatie. En we volgen de prestaties hierin door in de Zomernota en de Jaarrekening verantwoording af te leggen op basis van de succesbepalende factoren en de kritische prestatie-indicatoren. Zo kunnen we succes vieren, herplannen of bijsturen.

Met de Strategiekaart bieden wij u een dashboard aan, waarin u in één oogopslag kunt zien waar we voor staan én waar we voor gaan.

1.2. Financiële stand van zaken 2017-2020

De meerjarenbegroting 2017-2020 wordt u voor de raadsvergadering van 27 oktober 2016 aangeboden. Deze kadernota heeft ten doel de financiële kaders voor deze begroting te schetsen en uw raad te vragen zich over de hoofdlijnen uit te spreken. Het gaat om richtinggevende besluiten op beleidsmatig en financieel gebied. In deze kadernota wordt ook ruim aandacht besteed aan de stand van zaken met betrekking tot de bezuinigingsdialoog Woudenberg via de monitor bezuinigingen 2015-2018 (hoofdstuk 5 van deze nota).

De voorstellen in deze nota resulteren in het volgende eindbeeld:

Begrotingsresultaten (x € 1.000)	2017	2018	2019	2020	Totaal
Vaststelling begroting 2016-2019 (raad okt 2015)	37	7	77	36	157
Aanpassingen n.a.v. de Kadernota 2017-2020:					
Voorstel niet te realiseren bezuinigingen (hfd 5)	0	0	0	0	0
Voorstel lokale heffingen (hfd 6)	0	0	0	5	5
Voorstel beleidsontwikkelingen (hfd 2)	-31	-34	-47	50	-62
Verwachte begrotingsresultaten	6	-27	30	91	100

+ = begrotingsoverschot

- = begrotingstekort

Hoe wij tot deze cijfers zijn gekomen leest u in het vervolg van deze nota. In hoofdstuk 2 wordt de financiële uitwerking van de beleidsontwikkelingen toegelicht. De financiële positie is het onderwerp van hoofdstuk 3, waarbij reserves, voorzieningen, weerstandsvermogen en weerstandscapaciteit aan bod komen. In hoofdstuk 4 wordt de Meerjaren Prognose Grondexploitaties aangeboden. De stand van zaken met betrekking tot de te realiseren bezuinigingen wordt in hoofdstuk 5 toegelicht en in hoofdstuk 6 gaan we verder in op de belastingen en tarieven voor 2017.

Hoofdstuk 2. Beleidsontwikkelingen

In dit hoofdstuk zijn beleidsontwikkelingen vanuit voorgenoemde beleidskaders opgenomen en waar mogelijk zijn de financiële consequenties in beeld gebracht.

Gelet op de financiële positie van de gemeente en de forse bezuinigingen die de afgelopen jaren zijn ingezet, vindt u in dit hoofdstuk alleen beleidsontwikkelingen terug die naar onze mening in ieder geval opgepakt moeten worden. Hierin vindt u tevens een korte actualisatie van het Sociaal Domein terug.

Per programma worden de financiële consequenties aangegeven van de beleidsontwikkelingen.

Programma 1. Samenleving

Binnen dit programma zijn de volgende verschuivingen in de budgetten:

Structurele budgetten programma 1 (Samenleving)	2017	2018	2019	2020
Werk en inkomen extra kosten (meer bijstandsgerechtigden)	-705.000	-810.000	-810.000	-810.000
Werk en inkomen extra inkomsten rijk	660.000	760.000	760.000	760.000
Werk en inkomen extra kosten individuele bijstand	-40.000	-40.000	-40.000	-40.000
Werk en inkomen minder kosten schuldhulpverlening	11.000	11.000	11.000	11.000
Werk en inkomen extra kosten uitvoering **	-84.278	-142.624	-169.335	-170.738
Werk en inkomen verhoging bijdrage RWA	-3.000	-8.000	-7.000	-7.000
GGDrU hogere bijdrage	-14.000	-14.000	-14.000	-14.000
Participatiekosten aanpassing n.a.v. decembercirculaire 2015 *	-1.578	-2.188	-2.784	26.899
WMO aanpassing conform extra bijdrage algemene uitkering *	-18.482	-18.482	-18.482	-23.697
Leerlingenvervoer minder bijdrage	30.000	30.000	30.000	30.000
	-165.338	-234.294	-260.601	-237.536
- = nadelig				
+ = voordelig				
* Wijziging in algemene uitkering (zie algemene dekkingsmiddelen)				
** Raming extra inkomsten via algemene uitkering				

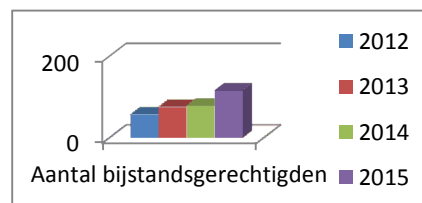
Werk en inkomen

(Uitkeringen WWB, IOAW, Bijzondere bijstand)

Participatiewet (voorheen WWB)

Het aantal bijstandsgerechtigden stijgt al enkele jaren: van 57 per december 2012 naar 116 in december 2015 (zie tabel). Op de korte termijn verwachten we nog geen stabilisatie van het bestand, laat staan een daling. Dat komt onder andere omdat het aantal Woudenbergers met een WW uitkering relatief hoog is in de regio. Daarnaast stijgt ook landelijk het aantal mensen in de bijstand nog steeds. De landelijke geschiedenis leert dat ook als de economie en arbeidsmarkt aantrekken, het aantal bijstandsgerechtigden nog lange tijd hoog blijft. Het CPB voorspelt dat pas vanaf 2021 een daling van het bijstandsbestand zal inzetten.

Gemiddeld hadden we in 2015 98 bijstandsgerechtigden. De uitgaven bedroegen 1,1 miljoen. De kosten per gezin bedroegen gemiddeld € 11.500. Naar schatting zal het bestand in 2017 doorgroeien naar 135. De kosten lopen dan op tot 1,5 miljoen. Het voorstel is om bij te ramen tot 1,5 miljoen en apart de verwachte vangnetuitkering op te nemen.

IOAW

De IOAW is een uitkeringsregeling voor oudere werklozen. Het beroep op de IOAW is gestegen van 3 (1-2013) naar 16 (1-2016). De uitstroom van deze groep is vrijwel nihil, zodat mensen meestal tot aan de pensioengerechtigde leeftijd een beroep op de IOAW doen. Het aantal oudere werklozen stijgt nog

steeds. De verwachting is dan ook dat het aantal mensen in de IOAW groot blijft, en wellicht nog stijgt. De uitgaven voor de IOAW worden voor een groot deel gedekt door compensatie van het rijk via een vangnetuitkering (voorheen IAU).

Bijzondere bijstand en minimaregelingen (BB)

Het aantal aanvragen BB is sinds 2012 verdubbeld. De stijgende uitgaven BB hangen nauw samen met de groei van het aantal bijstandsgerechtigden. Onderdeel daarvan vormt de hoge instroom van asielmigranten. Daarnaast neemt het beroep op beschermingsbewind toe en wordt daarvoor vaak een beroep op BB gedaan. De verwachting is dat deze oorzaken er ook de komende jaren zullen zijn.

Deze regelingen zijn open einde regelingen en vormen een belangrijk onderdeel van het armoedebeleid. Begin 2015 zijn enkele bezuinigingen doorgevoerd: het budget voor inrichtingskosten (meestal voor asielmigranten) en uitvaartkosten is versoerd. Verdere versoering van het armoedebeleid is op dit moment niet wenselijk.

Schuldhelpverlening

Na een aanbesteding in 2012 vallen de uitgaven elk jaar mee. Er is al enkele keren naar beneden bijgesteld, in afwachting van stabilisatie van de uitgaven. Er is ruimte om de uitgaven structureel naar beneden bij te stellen.

Deze vrijvallende middelen kunnen deels dienen als dekking voor de stijgende uitgaven bijzondere bijstand en minimaregelingen.

Uitvoeringskosten werk en inkomen.

Het toenemen van het aantal uitkeringsgerechtigden zorgt voor extra uitvoeringskosten. De kosten worden gedekt uit de verwachte toename van de algemene uitkering. De verwachte toename is gebaseerd op extra uitkeringsgerechtigden.

Buurtbemiddeling

In samenwerking met Vallei Wonen zal in 2017 gestart worden met buurtbemiddeling. Met buurtbemiddeling willen we bereiken dat de onderlinge communicatie tussen bewoners wordt hersteld en dat onderling begrip en respect wordt bevorderd. Daarmee samenhangend willen we de woonoverlast terugbrengen waarbij wordt uitgegaan van eigen kracht van de inwoners.

In totaal bedragen de kosten € 14.700. Omdat het zowel om huur- als om koopwoningen gaat, wil Vallei Wonen 1/3 deel van deze kosten bijdragen. De kosten voor buurtbemiddeling worden ten laste gebracht van het budget Sociaal Domein en hebben dus geen invloed op de begrotingsresultaten van 2017-2020.

RWA

Gezien de cijfers van de jaarrekening 2015 en de vooruitzichten voor de komende jaren verwachten we dat de gemeentelijke bijdrage aan RWA gaat stijgen. De werkelijke bijdrage voor 2015 komt uit op € 37.000 en de geraamde bijdrage voor 2017 bedraagt € 47.000. Kijkend naar de totale bijdrage van de deelnemende gemeenten over 2017-2020 en het aandeel van Woudenberg hierin is de verwachting dat de bijdrage RWA voor Woudenberg zal oplopen naar € 55.000 in 2020.

In 2015 is een studie uitgevoerd naar het beste toekomstscenario voor RWA. Uit deze studie blijkt dat de financieel meest gunstige scenario's per bedrijfsonderdeel maar een klein positief effect opleveren ten opzichte van het basisscenario (orde van grootte €100.000 - €150.000 ten opzichte van een operationeel resultaat van bijna €2.5 mln). De belangrijkste meerwaarde van de koers op een mensontwikkelbedrijf en de scenario's is dat deze mogelijkheden bieden om de uitvoeringskosten te laten meebewegen met de afbouw van het aantal Sw'ers en het exploitatierisico in absolute zin laten afnemen. De meerjarenbegroting RWA 2016-2020 (MJB, basisscenario) voorziet reeds in een aantal stappen die in lijn zijn met de voorgestelde ontwikkelingsrichting van Amfors .

De aanvullende bijdrage RWA bedraagt dan:

Aanpassing budget RWA	2017	2018	2019	2020
Huidig budget RWA in de begroting	41.000	44.000	46.000	48.000
Aanpassing budget via Kadernota 2017-2020	3.000	8.000	7.000	7.000
Nadelig	44.000	52.000	53.000	55.000

Hogere bijdrage GGDrU

De bijdrage van de gemeente Woudenberg aan de GGDrU ligt hoger dan de voorgaande jaren. Dit heeft de volgende oorzaken:

- Het toezicht op de WMO is per 1-1-2016 ondergebracht bij de GGDrU.
- De CAO voor ambtenaren is ook van toepassing op de GGDrU. Door de recent gemaakte afspraken zijn de salarissen meer gestegen dan de geïndexeerde 1%. Hierdoor is de inwonerbijdrage iets toegenomen.
- De GGDrU werkt aan een verbetering van de bedrijfsvoering en de financiële verantwoording. In de begroting werden tot nu toe de instellingsgebonden kosten niet opgenomen maar wel gefactureerd. Deze kosten maken nu wel deel uit van de jaarlijkse bijdrage.

Aanpassingen algemene uitkering

In de primaire begroting 2016 zijn we uitgegaan van de meicirculaire 2015. In deze kadernota verwerken we de september- en decembercirculaire 2015 ook in de cijfers. Voor het sociaal domein nemen we de extra inkomsten ook op als kosten.

Leerlingenvervoer

Op basis van de werkelijke kosten schooljaar 2015/2016 is de verwachting dat de kosten de komende schooljaren structureel met **€ 30.000** naar beneden kunnen.

SOCIAAL DOMEIN

Van overdracht naar transformatie

Zoals we hebben aangegeven in de begroting 2016-2019 is 2015 als een overgangsjaar te beschouwen voor de overdracht door het Rijk van de taken op het gebied van jeugdhulp, ondersteuning en participatie. Door deze nieuwe taken is de gemeente verantwoordelijk geworden voor een nieuwe en grotere groep mensen die hulpvragen hebben of kwetsbaar zijn. In 2016 kunnen daadwerkelijk stappen worden gezet richting de geformuleerde ambities binnen het sociaal domein. Dat betekent dat wordt toegewerkt naar ondersteuning en zorg bieden waar dat nodig is door in sterkere mate dan voorheen aan te sluiten bij het zelf oplossend vermogen van de samenleving en de behoefte van mensen om zelf regie te voeren over hun leven (transformatie). Dit vraagt om een verandering van gedrag, cultuur en werkwijzen bij burgers, gemeenten, maatschappelijke partners en zorgaanbieders om de gewenste verandering te effectueren.

Deze transformatieopdracht vertaalt zich naar de volgende onderdelen:

1. minder zorgen, meer stimuleren d.m.v. versterking van de basisvoorzieningen en daarmee minder escalatie naar zwaardere/zware zorg (eerstelijns- en de tweedelijnszorg en ondersteuning);
2. bij de inzet van zorg en ondersteuning:
  - a. meer maatwerk;
  - b. meer sturen op effectiviteit en efficiëntie;
  - c. meer integraliteit.

Concreet betekent dit dat er wordt geïnvesteerd in burgerkracht en wordt gezorgd voor sterke lokale basisvoorzieningen. Loket De Kleine Schans en het Sociaal Team zijn verantwoordelijk voor de organisatie van de toegang en voor de doorgaande lijn in de ondersteuning van kwetsbare inwoners. Het is de bedoeling dat het Sociaal Team zoveel mogelijk casussen zelf kan behandelen of door kan verwijzen naar basisvoorzieningen. Wanneer specialistische zorg nodig is, wordt deze geboden maar waar mogelijk wordt de inzet er van teruggebracht. Begin januari is een evaluatie en cliëntervaringsonderzoek uitgevoerd. De uitkomsten zijn vertaald in een doorontwikkelplan. Daarna wordt gekeken welke organisatievorm het beste bijdraagt aan het bereiken van onze doelstellingen in het sociaal domein. Dit betekent dat de werkwijze en gewenste entiteit in ontwikkeling blijft.

Om de verschuiving van duurdere zorg naar goedkopere, laagdrempelige ondersteuning mogelijk te kunnen maken en de tijd en kwaliteiten van burgers hiervoor te benutten is versterking van de basisvoorzieningen en burgerkracht noodzakelijk. Vandaar dat wij als gemeente de volgende drie speerpunten hebben geformuleerd, die de komende jaren centraal zullen staan in ons beleid:

1. versterken van de burgerkracht en de basisvoorzieningen om de zelfredzaamheid en participatie van inwoners te stimuleren;
2. samen met inwoners komen tot meer lokale, passende en integrale antwoorden op hun ondersteuningsvragen;
3. minder inzet van specialistische zorg door het stimuleren van innovatie en adequate zorgverlening.

Om deze speerpunten te realiseren en de transformatie te laten slagen zijn verschillende ondersteunende processen onontbeerlijk, te weten:

- het efficiënter inzetten van integraal en vraaggerichte welzijn;
- de herijking van het subsidiebeleid door subsidieverstrekking nadrukkelijker te koppelen aan het behalen van maatschappelijke doelen;
- de verbetering van de lokale samenwerking;
- het versterken van de signaleringsfunctie van basisvoorzieningen.

De transformatie vraagt tijd en is niet te realiseren zonder een intensieve dialoog en goede communicatie met inwoners, verenigingen, maatschappelijke partners en aanbieders.

Financiën en risico's

Bij de overdracht van de taken binnen het Sociaal Domein is door het Rijk geanticipeerd op kostenbesparing door de beschikbare budgetten met forse kortingen over te dragen aan de gemeenten. De vraag hierbij is hoe kan worden bepaald of de gestelde doelen worden gehaald binnen de budgettaire kaders (monitoring) en welke aanvullende acties nodig zijn om dit te bereiken (sturing).

Om binnen de budgettaire kaders te kunnen opereren is voor 2015 de zorg in regioverband voor het grootste deel ingekocht op basis van zogenaamde "lump sum" afspraken met de zorgaanbieders. Hiermee wordt bedoeld dat met de aanbieder in principe een vast totaalbedrag is overeengekomen voor de geleverde zorg binnen de regio tenzij uit de verantwoording van de zorgaanbieder blijkt dat deze minder dan 90% van de vooraf begrote zorg heeft verleend. Verder is afgesproken om de kosten van de zorg in natura en de PGB's onderling te verevenen. Dat betekent dat deze kosten regionaal worden getotaliseerd en vervolgens op basis van de bijdragen voor Jeugd en WMO uit de septembercirculaire 2015 worden verdeeld over de regiogemeenten. Een volledig inzicht in de zorgkosten voor 2015 bestaat zodra de zorgaanbieders hun eindverantwoordingen bij de gemeente Amersfoort hebben aangeleverd en deze gemeente vervolgens richting de regiogemeenten heeft verantwoord. De verwachting is dat de verantwoording van de gemeente Amersfoort medio mei beschikbaar is en de bijbehorende accountantsverklaring medio juni. Op dit moment bestaat overigens niet de verwachting dat we met extra lasten worden geconfronteerd ten opzichte van hetgeen we in de jaarrekening 2015 hebben verwerkt. Naast de financiële verantwoording bestaat behoefte aan inzage in de aantallen verleende zorg per gemeente. Uiteraard is per gemeente in beeld wat er aan zorg is beschikt maar daarnaast is er sprake van zogenaamde overgangsccliënten en cliënten die zonder tussenkomst van gemeenten worden doorverwezen. Of de zorgaanbieders voor 2015 een volledig beeld van de aantallen zorg per gemeente kunnen geven, is op dit moment nog onzeker. Dat betekent een forse uitdaging voor 2016 en de jaren daarna omdat al met ingang van 2016 ruim 1/3 deel van de regionale ingekochte zorg (exclusief Beschermd Wonen) op basis van werkelijke aantallen x een vooraf overeengekomen prijs per type zorg (p*q) zal worden afgerekend. Daarnaast wordt de regionale risicoafdekking met ingang van 2016 beperkt tot de "zware" jeugdhulp (verblijf, crisis en de essentiële jeugdzorgfuncties). Dit omdat de kosten per cliënt hoog zijn en het om een relatief klein aantal gaat.

De schommelingen in kosten per jaar zijn dan (te) groot voor de individuele gemeenten om zelf te dragen. Voor de overige onderdelen vindt daarmee geen risicoverevening meer plaats en komen de kosten altijd voor rekening van de gemeente waar de geleverde zorg betrekking op heeft. Inzage in aantallen en daarmee kosten is daarmee essentieel voor de jaren 2016 en verder te meer omdat de ingezette transformatie moet leiden tot een reductie van de kosten. In de begroting 2016 is hierop geanticipeerd door het opvoeren van een aantal maatregelen waaronder besparingen op inkoop. Om dit te bereiken is naast het afspreken van lagere prijzen met de aanbieders in 2016 een aantal innovaties in gang gezet die moeten leiden tot lichtere vormen van zorg. Uitwerking van en medewerking aan deze innovaties maken onderdeel uit van de afspraken 2016 zoals het stimuleren van de beweging van binnen naar buiten een instelling bij de Jeugdzorg en begeleiding op de werkvloer als dagbesteding. Daarnaast

worden voorposten bij jeugd-GGZ dichtbij de sociale teams en de huisartsen gepositioneerd zodat naar verwachting sneller de juiste interventie kan worden ingezet en onnodige verwijzingen naar de gespecialiseerde zorg kunnen worden voorkomen. Voor het merendeel van de pakketten is de transformatie en innovatie echter nog volop in ontwikkeling. De ingezette innovatie- en transformatielijnen uit de contracten 2016 zullen voor 2017 verder worden ontwikkeld zodat nadere invulling kan worden gegeven aan de afgesproken strategie van beheerste innovatie.

Op dit moment gaan we er nog steeds vanuit dat deze besparingen voldoende effect sorteren zoals in de begroting 2016-2019 is opgenomen. Ook voor de overige structurele maatregelen binnen het Sociaal Domein uit de begroting 2016-2019 geldt dat er op dit moment geen aanleiding is tot bijstelling.

Op hoofdlijnen onderkennen we de volgende risico's binnen het Sociaal Domein:

- de vraag naar ingekochte zorg is groter dan ingekocht en leidt tot hogere kosten. Dit kan ook gelden voor aanbieders waarmee "lump sum" afspraken zijn gemaakt als bijvoorbeeld de aanbieders een aanvullend budget vragen omdat er anders wachtlijsten ontstaan;
- de opgevoerde maatregelen kunnen niet in voldoende mate worden gerealiseerd (bijvoorbeeld de transformatie bij het Sociaal team en/of zorgaanbieders sorteert onvoldoende effect) of worden "ingehaald" door aanvullende rijkskortingen/herverdelingseffecten;
- schaalvoordelen en efficiëncymaatregelen zijn onvoldoende bij de regionale samenwerking waardoor de uitvoeringskosten stijgen;
- de kans dat de Belastingdienst de dienstverlening binnen het Sociaal Team ziet als inhuur van personeel, waarover btw moet worden afgedragen. In dat geval zijn de kosten hoger dan geraamd;
- voor jeugdzorg geldt dat huisartsen en medisch specialisten een zelfstandige doorverwijsbevoegdheid hebben wat een potentieel risico betekent voor de kostenbeheersing.

De risico's en ontwikkelingen binnen het Sociaal Domein blijven we nauwgezet volgen. Mochten de inzichten om binnen budgettaire kaders te kunnen blijven de komende tijd onverhoopt wijzigen dan komen we hierop terug bij de begroting 2017-2020.

Programma 2. Leefomgeving

Binnen dit programma zijn de volgende verschuivingen in de budgetten:

Structurele budgetten programma 2 (Leefomgeving)	2017	2018	2019	2020
Speelvoorzieningen (verwerken nieuw speelbeleid)	-21.000	-27.100	-31.100	-34.600
Areaal uitbreiding HGW	-25.000	-25.000	-25.000	-25.000
Verkeer en vervoer (verkeersmaatregelen)	-10.000	-10.000	-10.000	-10.000
Brandweerkazerne opzeggen huur door GHOR	-5.000	-5.000	-5.000	-5.000
Aanschaf klimaatinstallatie uitvaartcentrum	-4.400	-4.400	-4.400	-4.400
Hogere toevoeging reserve onderhoud gebouwen	-13.500	-13.500	-13.500	-13.500
	-78.900	-85.000	-89.000	-92.500
- = nadelig				
+ = voordelig				

Speelvoorzieningen

In de cijfers is het nieuw vast te stellen speelbeleidsplan opgenomen. Vooral de kapitaallasten zullen stijgen. De onderhoudskosten zullen t.z.t. afnemen. Deze afname van onderhoudskosten zal verwerkt worden in het regulier onderhoudsbudget speelvoorzieningen.

Areaal uitbreiding

Beheer en onderhoud openbare ruimte areaal uitbreiding

De kosten voor het beheer en onderhoud openbare ruimte van Het Groene Woud komen als structurele last in de begroting. Nu is dat nog alleen (deel) fase 1 en fase 2, maar voor 2017 is dit ook fase 3 en fase 5. Conform de eindplanning van Het Groene Woud zal vanaf 2019 alle kosten van de openbare ruimte ten laste van de begroting komen.

Beleidsontwikkeling

Indien sprake is van areaalvergroting zoals bij uitbreiding in ruimtelijke bestemmingsplannen zullen onderhoud- en vervangingsbudgetten daarop moeten worden aangepast. De verhoging zal worden vastgelegd (benoemd) bij de besluitvorming/goedkeuring van plannen van aanpak en bij grondexploitaties van ruimtelijke bestemmingsplannen.

Verkeer

In de raadscommissie van februari 2015 is gesproken over het verlenen van krediet voor een aantal verkeersmaatregelen. Tijdens de behandeling is vanuit het college aangegeven dat in de kadernota wordt teruggekomen op het reserveren van gelden voor verkeer.

Binnen het regulier budget voor verkeer en vervoer is € 10.000 beschikbaar voor verkeersmaatregelen. De ervaring is dat minimaal 50% van het budget voor verkeer en vervoer op gaat aan vervanging/reparaties en vernieuwingen. Er blijft dan circa € 5.000 over voor nieuwe verkeersmaatregelen. Globaal gaat de helft hiervan op aan kleine "Quick Win" verkeersmaatregelen. Op basis hiervan kan geconcludeerd worden dat er binnen het budget voor verkeer en vervoer geen ruimte is voor verkeersmaatregelen met een kostenplaatje hoger dan € 2.500.

Jaarlijks blijken er meer opgaven op het gebied van verkeer en vervoer te zijn dan er budget beschikbaar is. Daarom wordt voorgesteld om in het kader van met name verkeersveiligheid het budget voor verkeersmaatregelen met **€ 10.000** op te hogen. Dit geld wordt ingezet voor de aanpak van (urgente) situaties wat betreft verkeersveiligheid, (fiets)parkeren, voorzieningen voor openbaar vervoer (bushaltes en fietsenstallingen).

NB Budget wegen is primair bedoeld voor onderhoud van wegen conform het wegen uitvoeringsplan. De reserve wegen is primair bedoeld voor renovaties, vorstschade en groot onderhoud conform uitvoeringsprogramma. Dit budget (incl. reserve) is volledig nodig voor het onderhoud van wegen. Nieuwe verkeersmaatregelen (snelheidsremmers, parkeerplaatsen, bushaltes, fiets parkeren, etc.) die genomen dienen te worden, worden bekostigd uit budget verkeersmaatregelen.

IBOR budget

In de nota IBOR wordt in het uitvoeringsprogramma aandachtspunten benoemd over financiering. Uitgangspunt bij de financiering van de onderhoudskwaliteit openbare ruimte is dat de budgetten voor regulier (cyclisch) onderhoud zo veel als mogelijk zijn samengevoegd tot een integraal begrotingsbudget. Daarnaast dient een integraal budget aan te worden gehouden voor planmatige renovatie (vervanging, vernieuwing) en onvoorziene leveringen en werkzaamheden (reserve IBOR). In de (financiële) begroting 2017 komen we hierop terug.

Vastgoed

Vervallen huur GHOR brandweerkazerne

De GHOR heeft per 1 januari 2016 de huur van de brandweerkazerne opgezegd. Dit leidt tot een nadeel van **€ 5.000** op de begroting.

Aanschaf klimaatinstallatie uitvaartcentrum

Naar aanleiding van een lang gekoesterde wens van de aulacommissie en in opdracht van de gemeenteraad is de afgelopen maanden onderzoek gedaan naar de mogelijkheden om de klimaatbeheersing in de aula op de begraafplaats te verbeteren.

Stichting Beheer Uitvaartcentrum Henschoten heeft in een periode van 2 maanden, in samenwerking met de gemeente, gewerkt aan plannen voor een oplossing om de temperatuur in de aula in de zomermaanden op een acceptabel niveau te krijgen.

De investering voor het verbeteren van de klimaatbeheersing uitvaartcentrum bedraagt in totaal € 40.000 incl. BTW). Deze investering dient in 15 jaar afgeschreven te worden. De jaarlijkse kapitaallasten, extra energiekosten en extra onderhoudskosten bedragen in totaal afgerond **€ 4.400** en zijn verwerkt in deze Kadernota 2017-2020.

Meerjarenonderhoudsplanning gemeentelijke gebouwen 2015-2039

Woudenberg heeft een reserve onderhoud gebouwen ad. € 418.000 (per 1 januari 2016) welke tot op heden gekoppeld was aan verouderde gegevens betreffende groot onderhoud van gemeentelijke gebouwen. De afspraak was de eerste jaren geen geld te reserveren voor groot onderhoud uitvaartcentrum. Vanaf 2017 gaat de gemeente Woudenberg wel geld reserveren voor groot onderhoud van het uitvaartcentrum.

De gemeente wil graag inzicht krijgen in de te verwachten kosten voor groot onderhoud van de gemeentelijke gebouwen voor de komende 25 jaar en daarvoor voldoende middelen reserveren via de reserve onderhoud gebouwen.

Het gaat daarbij om de gemeentelijke gebouwen:

- Gemeentehuis
- Cultuurhuis
- Gemeentewerf
- Uitvaartcentrum
- Brandweerkazerne

Voor het gedeeltelijk gemeentelijk gebouw De Schans wordt via de Vereniging van Eigenaren De Schans gereserveerd voor groot onderhoud aan het gebouw. Voor dat gebouw wordt niet gereserveerd via de reserve onderhoud gebouwen.

De afgelopen maanden heeft de medewerker facilitair en gebouwenbeheer een inventarisatie gemaakt van het groot onderhoud voor de gebouwen: gemeentehuis, cultuurhuis, gemeentewerf en uitvaartcentrum. Om inzicht te krijgen in het groot onderhoud van de brandweerkazerne is gebruik gemaakt van de reeds opgestelde meerjarenonderhoudsplanning van bureau Asset Facility Management (in opdracht van de VRU).

Voor de brandweerkazerne dient de gemeente zelf te reserveren voor groot onderhoud aangezien dit niet verwerkt is in de huidige gemeentelijke bijdrage aan de VRU.

De meerjarenonderhoudsplanning geeft aan dat over de periode 2015-2039 in totaal € 1.563.000 nodig is om het groot onderhoud te bekostigen. Het groot onderhoud wordt bekostigd uit de reserve onderhoud gebouwen. De stand van deze reserve bedraagt per 1 januari 2016 € 417.000. De reserve onderhoud gebouwen wordt op dit moment jaarlijks gevoed met € 34.000 welke verwerkt is in onze begroting 2016-2019.

De huidige stand van de reserve onderhoud gebouwen en de jaarlijkse toevoeging van € 34.000 zijn niet toereikend om de kosten voor groot onderhoud over de periode 2015-2039 te dekken. Er is een tekort van € 314.000.

Het tekort van € 314.000 kan gereduceerd worden tot nihil door de volgende aanpassing:

Jaarlijkse verhoging toevoeging reserve onderhoud gebouwen van € **13.500** met ingang van begrotingsjaar 2017 (de huidige toevoeging van € 34.000 wordt dan € 47.500);

Afval

Op 24 nov. 2014 heeft de raad het Raadsbesluit Verbeterplan afvalscheiding/ inzameling 2015-2017 genomen. Hierin zijn 10 verbeterpunten opgenomen.

Na het project invoering diftar zijn acht verbeterpunten uitgevoerd. Ter afronding van het project invoering diftar zal eind 2017/begin 2018 er een tevredenheidsonderzoek onder inwoners uitgevoerd worden. Hiermee wordt duidelijk welke verbeteringen nog gewenst zijn na de invoering van diftar. De eenmalige kosten voor dit onderzoek worden geschat op € 10.000.

In de beleidsbegroting zijn voor vier afvalstromen de doelstelling voor de percentages gescheiden inzameling opgenomen. Het percentage gescheiden ingezameld papier is met 87% hoger dan de verwachte 79%. De percentages gescheiden ingezameld PMD blijft iets achter (26% terwijl 28% was verwacht) dit wordt tegelijk met de invoering van diftar aangepakt, door de invoering van de PMD container. Het percentage gescheiden afvalinzameling blijft ook achter (59% terwijl 60% was verwacht) ook dit zal stijgen door de invoering van diftar.

De beleidsdoelstelling om meer textiel gescheiden in te zamelen is nog niet gehaald. Er is in 2015 40%

van het textiel geschieden ingezameld terwijl de doelstelling 51% was. In 2017 zal bekeken worden of er extra brenglocaties mogelijk zijn en er zal in samenwerking met de inzamelaar een communicatiecampagne uitgevoerd worden. Geschatte kosten voor de communicatiecampagne zijn € 5.000. Hiermee wordt verbeterpunt negen gerealiseerd.

Het laatste verbeterpunt betreft de voorlichting over zwerfafval. In 2017 zal er extra aandacht worden besteed aan de Landelijke Opschoondag.

De kosten voor communicatie en tevredenheidsonderzoek worden bekostigd uit de voorziening egalisatie afvalstoffenheffing.

Programma 3. Veiligheid

Binnen dit programma zijn de volgende verschuivingen in de budgetten:

Structurele budgetten programma 3 (Veiligheid)	2017	2018	2019	2020
Indexering VRU	-3.500	-8.000	-10.000	-8.000
	-3.500	-8.000	-10.000	-8.000
- = nadelig				
+ = voordelig				

Bijdrage aan de VRU

In de (concept) begroting VRU 2017 heeft er een herijking plaatsgevonden van de financiële bijdrage van de 26 deelnemende gemeenten. De begroting 2017 is gebaseerd op het nieuwe financieringsmodel vastgesteld op 4 juli 2014. Dit heeft voor de gemeente Woudenberg een nadelig (financieel) gevolg.

Programma 4. Ruimte, wonen en ondernemen

Binnen dit programma zijn de volgende verschuivingen in de budgetten:.

Structurele budgetten programma 4 (Ruimte, wonen en ondernemen)	2017	2018	2019	2020
Wegvallen kosten voor BRZO bedrijven (nu taak provincie)	20.000	20.000	20.000	20.000
Extra budget woonbeleid (woonbehoefte onderzoek)	-5.000	-5.000	-5.000	-5.000
Ruimtelijke ordening (buitengebied)	-15.000	-15.000	-15.000	-15.000
	-	-	-	-
- = nadelig				
+ = voordelig				

Milieu: Overgaan toezicht op BRZO bedrijven naar provincie.

Per 1 januari 2016 is het toezicht op BRZO bedrijven overgegaan van de gemeenten naar de provincie.

De begrote kosten van € 20.000 vallen vrij. In de algemene uitkering vindt er een korting plaats van € 8.000.

Huisvesting en integratie vergunninghouders

De opname van een veel groter aantal statushouders dan tot nu toe, in onze gemeenschap, zal niet alleen op het gebied van wonen, maar ook op velerlei andere gebieden haar invloed hebben. Denk aan maatschappelijke begeleiding, scholing, uitkeringen, werk enz. Hiervoor is de komende jaren aandacht, inspanning en geld nodig .

Tot op heden ontvangen gemeenten € 1000 per meerderjarige vergunninghouders voor maatschappelijke begeleiding. Vluchtelingenwerk Midden Nederland voert deze begeleiding uit met behulp van vrijwilligers. Dit bedrag wordt volgens het bestuursakkoord verhoogd tot € 2370 per

meerderjarige. Er komen dus meer middelen voor maatschappelijke begeleiding, maar er moeten ook meer specifieke taken voor worden uitgevoerd. Een voorbeeld daarvan is het traject om te komen tot een participatieverklaring van de vergunninghouder.

De hogere bijstandsuitgaven in 2016 lopen via de realisaties mee in de raming van het macrobudget voor 2017. Tussen het Rijk en gemeenten is afgesproken dat het Rijk gemeenten inter-temporeel tegemoet komt in de (voor)financiering van de kosten door de hogere instroom van vergunninghouders ten opzichte van het voorgaande jaar. Deze (voor)financiering zal niet op basis van de reguliere verdeelsystematiek worden verdeeld, maar op basis van een systematiek die nader wordt uitgewerkt in overleg met gemeenten. Op dit moment is daar nog geen concrete informatie over bekend. Uitgangspunt is dat de extra kosten voor huisvesting en integratie worden gedekt uit bestaande en nieuwe rijksbudgetten. Voor deze Kadernota wordt daarom geen extra budget geraamd.

Woonbeleid

Om de woonbehoefte in Woudenberg goed te monitoren is een van de aanbevelingen uit het Woonbehoefteonderzoek dat er een 2-jaarlijks onderzoek nodig is om te zien of de cijfers nog steeds volgens de verwachtingen ontwikkelen. Daarnaast geeft de jurisprudentie over de Ladder Duurzame Verstedelijking aan dat voor een gedegen onderbouwing van alle (uitbreidings)plannen, de onderzoekscijfers die hieraan ten grondslag liggen niet meer dan 2 jaar oud mogen zijn.

Waar nodig zal dan een uitgebreider onderzoek kunnen volgen (naar verwachting eens per 4-jaar). Hiervoor ramen jaarlijks € 5.000.

Ruimtelijke ordening (buitengebied)

Voor diverse zaken in het buitengebied ramen we jaarlijks een budget van € 15.000. Het budget wordt onder andere ingezet voor landschapsonwikkeling, met name ten behoeve van (kleine) subsidieverzoeken buitengebied en de gemeentelijke bijdragen aan LEADER-projecten. De gemeente Woudenberg neemt deel aan de LEADER Utrecht-Oost. Momenteel worden voorbereidingen getroffen voor de LEADER-periode, welke loopt van 2016-2021. De Kromme Rijnstreek vormt dan samen met de Heuvelrug en de Vallei een nieuw LEADER-gebied: "LEADER Utrecht-Oost". Speerpunten in deze periode zijn 'het verbinden van stad en platteland' (met speciale aandacht voor voedsel, recreatie en educatie) en 'innovatie' (met speciale aandacht voor duurzame energie, sociale innovatie en zorg voor elkaar). Bewoners en ondernemers vanuit het gebied kunnen projectvoorstellen indienen. Bij goedkeuring van een project kan er sprake zijn van gemeentelijke cofinanciering. Vanuit de gemeente Woudenberg wordt, bij geschikte projecten, uitgegaan van een jaarlijkse bijdrage van zo'n € 8.500.

Bijdrage Recreatieschap.

Begin 2017 verwachten wij duidelijkheid over de financiële gevolgen van de beëindiging van de gemeenschappelijke regeling van het recreatieschap Utrechtse Heuvelrug Vallei en Kromme Rijn.

Dan zal ook zeker zijn of de Wgr daadwerkelijk per 1 jan. 2018 wordt ontbonden en welke rest kosten alle deelnemers nog moeten betalen.

Duidelijk is dat Woudenberg 2,1 % van de eind afrekening zal moeten betalen. Uitgaande van de worst case berekeningen zou dat een bedrag van maximaal € 167.762 zijn. Door gunstige verkoop en overdracht van eigendommen en verantwoordelijkheden aan derden wordt door alle deelnemers getracht het feitelijke bedrag veel lager te laten zijn.

Wij stellen voor om rekening te houden met een nabetaling in 2018. In 2017 moet de reguliere bijdrage nog betaald worden.

Vanaf 2018 zou daarmee het reguliere budget recreatieschap vrij vallen. Wij stellen voor om dit bedrag (na aftrek van de bezuinigingsopgave van € 3.680) nog beschikbaar te houden voor nieuwe recreatie opgaven. Deze kunnen voortkomen uit het lopende onderzoek naar een provinciaal routebureau (o.a. voor de routes en paden van het recreatieschap UHVK).

Programma 5. Dienstverlening

Binnen dit programma zijn de volgende verschuivingen in de budgetten:

Structurele budgetten programma 5 (Dienstverlening)	2017	2018	2019	2020
Bevolkingsadministratie opbrengsten huwelijksleges	-6.000	-6.000	-6.000	-6.000
Bevolkingsadministratie opbrengsten overige leges	-3.000	-3.000	-3.000	-3.000
Salariskosten 1,5% cao	-80.600	-80.225	-80.225	-80.225
Toevoeging voorziening pensioenen wethouders	-38.000	-38.000	-38.000	-38.000
Bouwstenen ARBO beleid	-10.000	-10.000	-10.000	-10.000
Opleidingskosten	-25.000	-25.000	-25.000	-25.000
Accountantskosten	-5.000	-5.000	-5.000	-5.000
	-167.600	-167.225	-167.225	-167.225
- = nadelig				
+ = voordelig				

Leges huwelijken en bevolkingsadministratie

Op basis van inkomsten 2015 passen we de opbrengsten van de leges aan. Er is sprake van minder betaalde huwelijken en een lager leges tarief m.i.v. 2016.

Voor paspoorten en rijbewijzen wordt het merkbaar dat er niet meer om de 5 maar om de 10 jaar vernieuwd hoeft te worden.

Salariskosten bestuur en personeel

De nieuw afgesloten CAO loopt tot 1 mei 2017. De 3% verhoging in 2016 en 0,4% verhoging in 2017 zorgt voor een stijging van de salariskosten. Voor het jaar 2017 wordt een structurele salarisverhoging van 1,5% meegenomen en verwerkt in de begroting 2017-2020. Het verschil met de 3,4% in totaal zit in het deels al rekening houden met een stijging in de begroting 2016.

Voorziening pensioenen wethouders

Uit de recente actualisatie pensioenverplichtingen wethouders blijkt dat de jaarlijkse toevoeging aan voorziening pensioenen wethouders ad. € 30.000 te laag is. In de nieuwe actualisatie zijn de pensioenverplichtingen van de huidige wethouders meegenomen. Om de voorziening op peil te houden is een jaarlijkse extra toevoeging van **€ 38.000** nodig.

Arbeidsomstandigheden

In het arbobeleidsplan van de gemeente Woudenberg zijn de diverse bouwstenen van het arbobeleid toegelicht. Bijvoorbeeld aandacht voor werkdruk, bedrijfshulpverlening, arbeidsveiligheid en dienstverlening door een ARBO-dienst. Deze bouwstenen worden de komende jaren verder uitgewerkt en in (betere) samenhang uitgevoerd. In juni krijgen we de inspectie van SZW. Vooruitlopend op de verdere uitwerking van de bouwstenen en de uitkomst van de inspectie wordt een structureel budget van **€ 10.000** aangevraagd.

Binnen dit budget kan op basis van prioriteitstelling het uitvoeringsplan 2017 e.v. worden geformuleerd.

Opleidingskosten

In de kadernota 2015-2018 is besloten het opleidingsbudget incidenteel voor de jaren 2015 en 2016 te verhogen met **€ 25.000**. Gezien de complexere regelgeving en constant nieuwe ontwikkelingen in overheidsland is het noodzakelijk dat de medewerkers zich blijven ontwikkelen. Daarom wordt voorgesteld de incidentele verhoging van € 25.000 tot en met het jaar 2016 structureel te maken en dit te verwerken in deze kadernota. Vanaf 2017 wordt dan het totale opleidingsbudget € 96.000.

Accountantskosten.

De kosten voor de accountant stijgen met **€ 5.000** als gevolg van zwaardere verslaggevingseisen.

Algemene dekkingsmiddelen

Binnen dit onderdeel zijn de volgende verschuivingen in de inkomsten:

Structurele budgetten algemene baten en lasten	2017	2018	2019	2020
Algemene uitkering algemeen deel	136.511	219.920	229.062	292.072
Extra algemene uitkering door extra bijstandsgerechtigden	84.278	142.624	169.335	170.738
Algemene uitkering Oud WMO deel	18.482	18.482	18.482	18.482
Algemene uitkering Nieuw WMO deel				5.215
Algemene uitkering Participatiedeel nieuwe taal	1.578	2.188	2.784	3.368
Algemene uitkering Participatie WSW deel				-30.267
Rente kosten geldleningen	162.200	136.200	107.200	75.200
Rente op grondbedrijf nieuwe grexen	18.795	-39.306	-29.633	31.124
Rente op grondbedrijf van 2,1% naar 1,8%	-37.471	-19.213	-16.942	-10.185
	384.373	460.895	480.288	555.747
- = nadelig				
+ = voordelig				

Algemene uitkering

De raming van de algemene uitkering 2017-2020 is in de Kadernota 2017-2020 nog gebaseerd op de septembercirculaire en decembercirculaire 2015. De resultaten uit meicirculaire 2016 zijn tijdens het opstellen van de Kadernota 2017-2020 nog niet beschikbaar, maar worden straks wel meegenomen in de begroting 2017-2020. De ramingen in de septembercirculaire en de decembercirculaire 2015 vallen voor alle begrotingsjaren positief uit.

Algemene uitkering	2017	2018	2019	2020
Algemene uitkering december circulaire 2015	13.031.953	13.086.140	13.139.216	13.179.161
Algemene uitkering mei circulaire 2015	12.791.104	12.702.926	12.719.553	12.719.553
Voordelig	240.849	383.214	419.663	459.608
Af:				
Voordeel door meer uitkeringsgerechtigden	84.278	142.624	169.335	170.738
Verschil op uitkering sociaal domein	1.578	2.188	2.784	-21.684
Oud WMO deel	18.482	18.482	18.482	18.482
Rest voor algemeen deel uitkering	136.511	219.920	229.062	292.072

De extra algemene uitkering die te maken heeft met meer uitkeringsgerechtigden komt voor hetzelfde bedrag terug als kosten in programma 1 bij werk en inkomen. De verwachting is dat de extra inkomsten worden uitgegeven aan uitvoeringskosten.

Het verschil op de uitkering voor het sociaal domein (WMO en participatie) en het oude WMO deel komt terug als kosten in programma 1 bij het sociaal domein. De extra inkomsten zijn voor hetzelfde bedrag als extra budget beschikbaar voor het sociaal domein.

Resultaten groot onderhoud gemeentefonds

Er moet aanvullend onderzoek komen naar de manier waarop het rijk de gelden voor gebiedsontwikkeling over de gemeenten opnieuw wil verdelen. Dat is het advies van de VNG-commissie aan het bestuur van de gemeentekoepeel.

Deerschikking van de middelen voor gebiedsontwikkeling maakt onderdeel uit van de voorgenomen herverdeling van het gemeentefonds. De totale herverdeling van het gemeentefonds leidt tot een verschuiving van 129 miljoen euro, waarbij 61 gemeenten er financieel op achteruitgaan en 341 er financieel beter van worden. De G4 schieten er het meest bij in, met Amsterdam (- 77 miljoen euro) voorop. Woudenberg hoort bij de 341 gemeenten die er financieel op vooruit gaan.

De Minister van Binnenlandse Zaken schrok dusdanig van de effecten van de herverdelingsoperatie, dat hij de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) en de Raad voor de financiële verhoudingen (Rfv)

om een advies vroeg, zonder zelf een stadpunt in te nemen. De Rfv stelt zich op het standpunt dat de voorgenomen herverdeling onverkort moet worden doorgezet, omdat onderzoeken duidelijk uitwijzen dat kleine gemeenten en gemeenten met relatief veel buitengebied zijn onderbedeeld. Volgens de financieel specialist van de VNG kiest de VNG-commissie Financiën in meerderheid voor een ruimere bedeling van de kleine gemeenten. Dat gaat ten koste van de stedelijke gebieden.

Maar omdat het om zulke forse bedragen gaat, zal de herverdeling niet in een keer met de volle mep kunnen plaatsvinden: dan geldt immers de afspraak dat de nadeelgemeenten er hooguit 15 euro per inwoner per jaar in een keer op achteruit gaan. Dat betekent dat voordeelgemeenten in 2017 nog niet het volledige voordeel hebben uit het rechte trekken van de scheve verdeling. De voorgenomen herschikking van de rijksmiddelen zou voor de G4 immers oplopen tot een nadeel van (gemiddeld) 44 euro per inwoner.

De VNG-commissie wil ook een voorbehoud met betrekking tot herziening van de bekostiging van het onderdeel gebiedsontwikkeling vanuit het gemeentefonds. Er is nog dermate veel onduidelijkheid over de exacte uitgaven – en de boekhouding ervan – per gemeente, dat wordt gepleit voor een extra onderzoek. De uitkomsten daarvan zouden begin volgend klaar moeten zijn, zodat het resultaat nog in de meicirculaire 2017 kan worden verwerkt.

De Minister wacht nog op het definitieve advies van de gemeentekoepel.

Renteverschillen

Rente op geldleningen

In de begroting 2016 is rekening gehouden met het vervangen van geldleningen tegen een percentage van 2%. Op dit moment is de rentestand onder de 0,5%. Bovendien zullen diverse aflossingen niet (voor langer tijd) geherfinancierd hoeven te worden omdat er veel grondverkoop verwacht worden. Dit geeft bij elkaar een flink voordeel op de te betalen rente aan geldleningen.

Rentetoerekening aan het grondbedrijf.

In de kadernota zijn de meest recente herzieningen van de grexen meegenomen. Deze herzieningen hebben gevolgen voor de rentetoerekening aan de begroting.

Afwijking van rentepercentage toerekening aan grexen t.o.v. de herzieningen.

De lagere rente die wij hoeven te betalen heeft gevolgen voor het gemiddelde rentepercentage die wij betalen op geldleningen. Deze gemiddelde rentepercentage vormt de basis voor het rentepercentage dat wij mogen doorberekenen aan de grondexploitaties.

Voor 2017 en verder daalt het door te berekenen percentage van 2,1% naar 1,8%.

Dit geeft een voordeel op de grondexploitaties maar een nadeel op de begroting.

Rentesaldo	2017	2018	2019	2020
Rentekosten geldleningen	162.200	136.200	107.200	75.200
Rente op grondbedrijf nieuwe Grexen	18.795	-39.306	-29.633	31.124
Rente op grondbedrijf van 2,1 % naar 1,8 %	-37.471	-19.213	-16.942	-10.185
	143.524	77.681	60.625	96.139
- = nadelig				
+ = voordelig				

Recapitulatie hogere budgetten (structureel en incidenteel) als gevolg van uitvoering collegeprogramma en nieuwe ontwikkelingen:

In de onderstaande tabel zijn de uitvoering van het collegeprogramma en nieuwe ontwikkelingen per programma financieel in totalen per programma weergegeven. Deze kosten belasten de begroting structureel.

Budgetwijzigingen per programma	2017	2018	2019	2020
1. Samenleving	-165.338	-234.294	-260.601	-237.536
2. Leefomgeving	-78.900	-85.000	-89.000	-92.500
3. Veiligheid	-3.500	-8.000	-10.000	-8.000
4. Ruimte, wonen en ondernemen	0	0	0	0
5. Dienstverlening	-167.600	-167.225	-167.225	-167.225
Totaal nieuwe budgetten (structureel)	-415.338	-494.519	-526.826	-505.261
Algemene dekkingsmiddelen	384.373	460.895	480.288	555.747
Totaal nieuwe ontwikkelingen hoofdstuk 2	-30.965	-33.624	-46.538	50.486
- = nadelig				
+ = voordelig				

Hoofdstuk 3. Financiële positie (reserves/ weerstandsvermogen)

Bij het beoordelen van de financiële positie van de gemeente spelen het weerstandsvermogen en de risico's een belangrijke rol. In dit hoofdstuk komen de reservepositie en de risico's aan de orde.

De financiële positie van onze gemeente is sterk afhankelijk van winsten uit grondexploitaties. De verwachting is dat de hoge winsten zoals we die in Het Zeeland hebben gehad de eerste jaren niet meer voor zullen komen. Door de stagnatie in de huizenverkoop staan de winstverwachtingen op grondexploitaties onder druk.

In dit hoofdstuk gaan we eerst in op de vraag of bepaalde reserves en voorzieningen in stand moeten worden gehouden, daarna komt de reservepositie (reserves beschikbaar voor algemene middelen) en het weerstandsvermogen van de gemeente aan de orde.

Reserves

Algemene reserve

Saldo per 1-1-2016: € 2.224.000

Met het oog op de continuïteit van de bedrijfsvoering is het wenselijk een algemene reserve aan te houden. De reserve dient als buffer voor het opvangen van risico's en verplichtingen waar geen voorzieningen voor zijn gevormd en ter dekking van onverwachte tekorten op de jaarrekening.

Advies : *Algemene reserve in stand houden.*

Algemene reserve grondbedrijf

Saldo per 1-1-2016: € 696.000

Deze reserve dient ter dekking van alle risico's die de gemeente loopt t.a.v. grondexploitaties. Ook afwaardering van gronden komt ten laste van deze reserve. In de raad van december 2013 is besloten het voorbereidingskrediet Woudenberg-Oost ad. € 489.000 voor de periode 2013 t/m 2015 te dekken uit deze reserve.

De raad heeft in april 2016 besloten de voordelige en nadelige exploitatieresultaten van de deelprojecten herontwikkeling Woudenberg Oost te labelen in de algemene reserve grondbedrijf. Verder op in dit hoofdstuk wordt een meerjarig verloop van deze reserve in beeld gebracht. .

Advies : *Algemene reserve grondbedrijf in stand houden.*

Reserve dorpsvoorzieningen

Saldo per 1-1-2016: € 1.110.000

De reserve is bestemd ter dekking van (toekomstige) uitgaven op het gebied van gemeenschapsvoorzieningen. € 23 per verkochte m² grond (van winstgevende grondexploitaties) wordt jaarlijks toegevoegd aan deze reserve.

In 2016 komt er nieuwe regelgeving met betrekking tot grondexploitaties. De nieuwe regelgeving kan consequenties hebben voor ons beleid om € 23 per verkochte m² grond bij winstgevende grondexploitaties toevoegen aan de reserve dorpsvoorzieningen. In deze kadernota gaan we ervan uit dat de toevoeging van € 23 per verkochte m² grond aan de reserve dorpsvoorzieningen in stand kan worden gehouden. In het 2^e halfjaar van 2016 wordt dit nader onderzocht en komt er een voorstel richting de raad.

Advies : *Reserve dorpsvoorzieningen in stand houden.*

Reserve kapitaallasten brandweerkazerne

Saldo per 1-1-2016: € 96.000

De reserve dient ter dekking van de kapitaallasten van de nieuwbouw van de brandweerkazerne in 2002 (afschrijving loopt over 40 jaar). Vanaf 2015 zijn er nog 27 afschrijvingstermijnen voordat het gebouw in z'n geheel is afgeschreven.

Tijdens de behandeling van de kadernota 2015-2018 heeft de raad besloten vanaf 2017 de jaarlijkse kapitaallasten niet meer te dekken via deze reserve. De jaarlijkse kapitaallasten komen dan rechtstreeks ten laste van het begrotingsresultaat. De kapitaallasten voor 2015 en 2016 (totaalbedrag € 194.000) worden nog gedekt uit deze reserve. Het resterende bedrag in de reserve ad. € 1.932.000 valt vrij en is in

2015 overgeheveld naar de algemene reserve.

Advies : Vanaf 2017 vervalt de reserve kapitaallasten brandweerkazerne. Het saldo van deze reserve bedraagt per 1 januari 2017 € nihil.

Reserve kapitaallasten Cultuurhuis

Saldo per 1-1-2016: € 2.874.000

De reserve dient ter dekking van de kapitaallasten van het cultuurhuis voor de komende 40 jaar.

Advies : Reserve kapitaallasten en exploitatie cultuurhuis in stand houden.

Reserve kapitaallasten Uitvaartcentrum Henschoten

Saldo per 1-1-2016: € 1.190.000

De reserve dient ter dekking van de kapitaallasten van de nieuwbouw van het uitvaartcentrum Henschoten in 2010 (afschrijving loopt over 40 jaar).

Advies : Reserve kapitaallasten Uitvaartcentrum Henschoten in stand houden.

Reserve herwaardering

Saldo per 1-1-2016: € 9.000

De reserve is ter dekking van de extra kapitaallasten als gevolg van de verkorting van de afschrijvingstermijn schoolgebouwen van 60 naar 40 jaar. Tot en met 2016 vindt er nog onttrekking plaats uit deze reserve. Vanaf 2017 is deze reserve niet meer nodig. Het resterende saldo van € 7.000 wordt overgeheveld naar de algemene reserve.

Advies : Reserve herwaardering blijft gehandhaafd t/m het jaar 2016. Het resterende saldo van € 7.000 wordt overgeheveld naar de algemene reserve.

Reserve speelvoorzieningen

Saldo per 1-1-2016: € 227.000

Deze reserve is bedoeld voor een gelijkmatig uitgavenpatroon voor het onderhoud en de vervanging van speeltoestellen. In het kader van de bezuinigingsdialoog is besloten de jaarlijkse toevoeging aan deze reserve van € 35.000 te verminderen met 85%. De jaarlijkse toevoeging bedraagt vanaf 2017 € 5.000.

In juni 2015 heeft de raad ingestemd met het plan van aanpak voor het opstellen van het actieplan spelen, sporten en ontmoeten in de buitenruimte van Woudenberg.

Recent is het Speelruimteplan gemeente Woudenberg "Samenspel" door het college vastgesteld. In het plan zijn incidentele kosten opgenomen, het gaat dan om het weghalen van speelplekken/toestellen, verbeteren van ondergrond bij nieuwe speelplekken en overige aanlegkosten. Deze omvorming wordt voor een groot deel bekostigd uit de reserve speelvoorzieningen.

Advies : Reserve speelvoorzieningen in stand houden.

Reserve wegen

Saldo per 1-1-2016: € 632.000

De reserve is bestemd ter dekking van de kosten van het onderhoud van wegen welke het normale onderhoud overstijgen. Deze kosten kunnen niet worden gedekt uit de normale onderhouds- en beheerkosten. Aan de reserve dient een lange termijn onderhouds- c.q. investeringsplanning ten grondslag te liggen. De reserve is gekoppeld aan het nieuwe wegbeheerplan (2015-2019). Volgens het wegbeheerplan en de landelijke normen van het CROW is er in Woudenberg sprake van achterstallig onderhoud en neemt het achterstallig onderhoud toe de komende jaren wanneer niet extra wordt geïnvesteerd in het wegwerken hiervan. Bij vaststelling van de begroting 2016-2019 is besloten jaarlijks € 124.000 extra beschikbaar te stellen voor onderhoud wegen. Aangezien het hogere budget de eerste jaren vooral nodig is om het achterstallig onderhoud weg te werken, is voorgesteld het hogere budget stapsgewijs afbouwend via de reserve wegen te dekken. Tot 2018 wordt in totaal € 372.000 aan achterstallig onderhoud bekostigd uit de reserve wegen.

In deze reserve staat een bedrag van € 189.000 gereserveerd voor project VERDER. Via het jaarresultaat 2015 is besloten € 189.000 toe te voegen aan de reserve wegen voor verplichtingen in het kader van project VERDER.

Advies : Reserve wegen in stand houden.

Reserve civiele kunstwerken

Saldo per 1-1-2016 : € 27.000

Het doel van deze voorziening is te komen tot een gelijkmatig uitgavenpatroon voor het onderhoud van een 12 tal civiele kunstwerken. In 2013 is een nieuw onderhoudsplan op basis van visuele inspectie opgesteld voor de komende 5 jaar (2014-2018). In dit onderhoudsplan is behalve regulier onderhoud ook aangegeven welk bedrag er jaarlijks gereserveerd moet worden voor de reserve.

Advies : Reserve civiele kunstwerken in stand houden.

Reserve automatisering

Saldo per 1-1-2016: € 710.000

Deze reserve is ingesteld ter dekking van de kapitaallasten van investeringen op gebied van ICT volgens het Informatiebeleidsplan. Tevens worden investeringen in het kader van het EGEM-I project en Dienstverlening uit deze reserve gedekt. Jaarlijks wordt € 95.000 t.l.v. de begroting toegevoegd aan deze reserve. De huidige stand van de reserve is noodzakelijk om de vele ICT investeringen (meestal wettelijk verplicht) voor de komende periode te kunnen bekostigen.

Advies : Reserve automatisering in stand houden.

Reserve opleidingskosten personeel

Saldo per 1-1-2016 : € 25.000

Deze reserve is gevormd met het doel om te komen tot een gelijkmatig uitgavenpatroon voor opleidingskosten van het personeel.

Advies : Reserve opleidingskosten personeel in stand houden.

Reserve kapitaallasten machinepark

Saldo per 1-1-2016: € 184.000

De reserve is gevormd ter dekking van kosten van aanschaf en vervanging van groter materieel. De jaarlijkse reservering van € 26.000 is jaren geleden bepaald aan de hand van een inventarisatie van het machinepark. Op dit moment is niet duidelijk of het saldo per 1-1-2016 en de jaarlijkse reservering voldoende c.q. teveel zijn voor aanschaf en vervanging van ons machinepark.

Advies : Reserve machinepark openbare werken blijft in stand. Bij de volgende kadernota 2018-2021 wordt bepaald of de hoogte van de reserve .

Reserve Sociaal Domein

Saldo per 1-1-2016 : € 287.000

De reserve is bestemd om incidentele plussen en minnen binnen het sociaal domein op te kunnen vangen. Indien er geen maatregelen worden getroffen zal er in 2016 binnen het sociaal domein een tekort ontstaan van € 0,8 mln oplopend naar € 1,0 mln in 2019. Door diverse beleidsmaatregelen wordt binnen 3-4 jaar het tekort teruggebracht naar nihil. In de overgangperiode van 3-4 jaar worden de eventuele tekorten gedekt uit deze reserve.

Advies : Reserve Sociaal Domein in stand houden.

Reserve huisvesting basisonderwijs

Saldo per 1-1-2016 : € 13.000

De reserve is bedoeld om de kapitaallasten te dekken, welke samenhangen met de gemeentelijke taak te voorzien in huisvesting van het basisonderwijs. Op grond van de notitie "Lokaal onderwijsbeleid" van november 1996 is besloten jaarlijks een bedrag toe te voegen aan deze reserve. De komende jaren wordt de jaarlijkse toevoeging aan deze reserve verhoogd met € 66.000 om de recent goedgekeurde investeringen in de huisvesting basisonderwijs te kunnen bekostigen.

Advies : Reserve huisvesting basisonderwijs in stand houden.

Reserve onderhoud basisonderwijs

Saldo per 1-1-2016 : € 213.000

De reserve is bestemd ter dekking van de kapitaallasten voortvloeiend uit de geactiveerde kosten van het onderhoud van het openbaar en bijzonder onderwijs (buitenkant model). Per 1-1-2015 gaat het onderhoud over naar de schoolbesturen. Deze reserve is nog nodig om de lopende kapitaallasten van oude investeringen de komende jaren te kunnen bekostigen.

Advies : Reserve onderhoud basisonderwijs in stand houden.

Reserve onderhoud gebouwen

Saldo per 1-1-2016 : € 418.000

Het doel van deze reserve is om de uitgaven voor het groot onderhoud van gemeentelijke gebouwen te bekostigen. Het gaat om de gemeentelijke gebouwen : gemeentehuis, cultuurhuis, uitvaartcentrum, gemeentewerf en brandweerkazerne. Recent is voor de 5 gemeentelijke gebouwen de meerjarenonderhoudsplanning 2015- 2039 intern opgesteld. De jaarlijkse toevoeging bedraagt € 34.000 en wordt met ingang van 2017 verhoogd naar € 47.500. Rekening houdend met de jaarlijkse toevoeging van € 47.500 is de reserve toereikend om het groot onderhoud voor de komende 25 jaar te bekostigen.

Advies : Reserve onderhoud gebouwen in stand houden.

Reserve IBOR

Saldo per 1-1-2016 : € 9.000

Voor het beheer openbare ruimte is met ingang van 2015 een nieuwe reserve IBOR ingesteld. Deze reserve is ingesteld voor investeringen en egalisatie van budgetten voor het beheer van de openbare ruimte. Op dit moment zijn er nog afzonderlijke reserves voor wegen, civiele kunstwerken speelvoorzieningen en kapitaallasten machinepark. De komende periode wordt bekeken welke voornoemde afzonderlijke reserves uiteindelijk onder de reserve IBOR komen te vallen. Verkoop van klein snippergroen (groenstrookjes) wordt jaarlijks toegevoegd aan deze reserve.

Advies : Reserve IBOR in stand houden.

Voorzieningen

Voorziening pensioenregeling wethouders

Saldo per 1-1-2016 : € 768.000

Deze voorziening is bedoeld om aan de pensioenverplichtingen van gewezen wethouders te kunnen voldoen. De voorziening wordt jaarlijks bijgesteld op grond van actuariële berekeningen.

Advies : Voorziening pensioenregeling wethouders in stand houden.

Voorziening wachtgeldverplichtingen wethouders

Saldo per 1-1-2016 : € 136.000

Deze voorziening is bedoeld om de uitgaven inzake wachtgeldverplichtingen voormalige wethouders te kunnen bekostigen. Per 1-1-2011 dient de gemeente het wachtgeld van een voormalige wethouder te betalen. Het wachtgeld voor 2011 is ten laste gebracht van de exploitatierekening 2011. Voor de periode 2012 t/m september 2019 wil de gemeente het wachtgeld bekostigen uit de voorziening wachtgeldverplichtingen wethouders. Tot september 2019 is nog € 136.000 nodig om de wachtgeldverplichtingen te kunnen bekostigen.

Advies : De voorziening wachtgeldverplichtingen wethouders in stand houden.

Voorziening egalisatie afvalstoffenheffing

Saldo per 1-1-2016 : € 332.000

Het doel van deze voorziening is om grote schommelingen in het tarief van de afvalstoffenheffing te voorkomen. Met ingang van 2017 wordt diftar ingevoerd. De financiële consequenties van de invoering van diftar en aanpassing flankerend beleid zijn nog niet duidelijk. Deze voorziening zal de komende periode vooral ingezet worden om grote schommelingen in het tarief te voorkomen.

Advies : Voorziening egalisatie afvalstoffenheffing in stand houden.

Voorziening vervanging rioleringen

Saldo per 1-1-2016 : € 3.212.000

Doel van deze voorziening is jaarlijks schommelende uitgaven van het gemeentelijk waterplan te egaliseren, en hiermee te voorkomen dat het rioolrecht steeds fluctueert.

Advies : Voorziening vervanging rioleringen in stand houden.

Voorziening renovatie sportpark De Grift

Saldo per 1-1-2016 : € 286.000

Deze voorziening wordt gebruikt voor het bekostigen van renovaties op Sportpark De Grift op die onderdelen, waarvoor de gemeente volgens de overeenkomst verantwoordelijk blijft.

Advies : Voorziening renovatie sportpark De Grift in stand houden.

Voorziening sociaal statuut

Saldo per 1-1-2016 : € 18.000

Deze voorziening is bedoeld om de uitgaven voortvloeiende uit de herziene organisatiestructuur (per 1 maart 2012) te kunnen bekostigen. Deze uitgaven (t/m 2016) bedragen maximaal € 362.000. Dit bedrag is in 2011, 2014 en 2015 in de voorziening gestopt. In 2012 tot en met 2015 is voor € 344.000 aan kosten voortvloeiend uit de herziene organisatiestructuur ten laste van deze voorziening gebracht. Het resterende bedrag van € 18.000 verwachten we in 2016 nog nodig te hebben voor de definitieve afwikkeling.

Advies : Voorziening sociaal statuut kan vanaf 2017 komen te vervallen (saldo is dan nihil).

Rekening houdend met de adviezen vanuit de reserves en de voorzieningen krijgen we de volgende mutaties:

Reserves/voorzieningen	Oud saldo 01-01-2016	Mutaties bij	Mutaties af	Nieuw saldo 01-01-2016
Algemene reserve	2.224.000	7.000	-	2.231.000
Algemene reserve grondbedrijf	696.000	-	-	696.000
Reserve dorpsvoorzieningen	1.110.000	-	-	1.110.000
Reserve kapitaallasten brandweerkazerne	96.000	-	-	96.000
Reserve kapitaallasten/exploitatie cultuurhuis	2.874.000	-	-	2.874.000
Reserve kap lasten uitvaartcentrum Henschoten	1.190.000	-	-	1.190.000
Reserve herwaardering	9.000	-	7.000	2.000
Reserve vervanging speelvoorzieningen	227.000	-	-	227.000
Reserve wegen	632.000	-	-	632.000
Reserve civiele kunstwerken	27.000	-	-	27.000
Reserve automatisering	710.000	-	-	710.000
Reserve machinepark openbare werken	184.000	-	-	184.000
Reserve Sociaal Domein	287.000	-	-	287.000
Reserve huisvesting basisonderwijs	13.000	-	-	13.000
Reserve onderhoud basisonderwijs	213.000	-	-	213.000
Reserve onderhoud gebouwen	418.000	-	-	418.000
Reserve IBOR	9.000	-	-	9.000
Voorziening pensioenregeling wethouders	768.000	-	-	768.000
Voorziening wachtgeldregeling wethouders	136.000	-	-	136.000
Voorziening egalisatie afvalstoffenheffing	332.000	-	-	332.000
Voorziening vervanging rioleringen	3.212.000	-	-	3.212.000
Voorziening renovatie sportpark De Grift	286.000	-	-	286.000
Voorziening sociaal statuut	18.000	-	-	18.000
TOTAAL	15.671.000	7.000	7.000	15.671.000

Reservepositie

De gemeente Woudenberg heeft twee reserves die beschikbaar zijn voor algemene middelen, financiële tegenvallers en overige risico's. Per 1 januari 2016 is de stand van deze reserves (**de voorgestelde mutaties aan het begin van dit hoofdstuk zijn hierin verwerkt**) :

Algemene reserve	€ 2.231.000
Algemene reserve grondbedrijf	€ <u>696.000</u>
Totaal	€ 2.927.000

Bij de stand per 1 januari 2016 is nog geen rekening gehouden met een eventuele toevoeging van een gedeelte van het voordelig jaarrekeningresultaat 2015 ad. € 280.000 aan de algemene reserve.

Tot en met 2020 verwachten we de volgende mutaties bij de algemene reserve:

Saldo eind 2014		1.401.199
mutaties 2015:		
- aanwending i.v.m. incidentele uitgaven woonbehoefteonderzoek	-25.000	
- aanwending i.v.m. incidentele uitgaven verkeersmaatregelen	-10.400	
- toevoeging expl Het Groene Woud grondverkopen 2015	55.482	
- toevoeging i.v.m. geraamd overschot jaarrekening 2014	117.183	
- overheveling van reserve kapitaallasten brandweerkazerne	1.932.000	
- overheveling naar reserve dorpsvoorzieningen	-596.000	
- overheveling naar reserve wegen	-400.000	
- overheveling naar reserve sociaal domein	-250.000	
Saldo eind 2015		2.224.464
mutaties 2016:		
- aanwending i.v.m. incidentele uitgaven digitaliseren bouwdoossiers	-30.000	
- toevoeging expl Het Groene Woud grondverkopen 2016	144.312	
- toevoeging i.v.m. geraamd overschot jaarrekening 2015	0	
Saldo eind 2016		2.338.776
mutaties 2017:		
- toevoeging expl Het Groene Woud grondverkopen 2017	119.931	
- toevoeging i.v.m. geraamd overschot jaarrekening 2016	49.000	
Saldo eind 2017		2.507.707
mutaties 2018:		
- toevoeging expl Het Groene Woud grondverkopen 2018	0	
- toevoeging i.v.m. geraamd overschot jaarrekening 2017	37.000	
Saldo eind 2018		2.544.707
mutaties 2019:		
- toevoeging expl Het Groene Woud grondverkopen 2019	0	
- toevoeging i.v.m. geraamd overschot jaarrekening 2018	7.000	
Saldo eind 2019		2.551.707
mutaties 2020:		
- toevoeging i.v.m. geraamd overschot jaarrekening 2019	77.000	
Saldo eind 2020		2.628.707

Weerstandvermogen

Het weerstandsvermogen is te omschrijven als 'de mate waarin de gemeente Woudenberg in staat is middelen vrij te maken om incidentele financiële tegenvallers op te vangen, zonder dat dit ten koste gaat van het bestaande beleid inzake de gemeentelijke dienstverlening'.

Het weerstandsvermogen is een graadmeter voor de robuustheid van de financiële positie van de gemeente. Het is immers niet wenselijk dat er direct moet worden bezuinigd en/of omgebogen indien zich onverwachte en substantiële tegenvallers voordoen. Om vast te kunnen stellen of het weerstandsvermogen voldoende is, worden de belangrijke risico's geïnventariseerd en gerelateerd aan de middelen en mogelijkheden die de gemeente heeft om de financiële gevolgen van dergelijke niet begrote zaken te kunnen opvangen.

Prioritering van risico's vindt plaats aan de hand van een schaalindeling van de kans . De volgende schaalindeling wordt als leidraad gehanteerd.

Schalen voor de inschatting van de kans:

- Groot (= 60%) : Waarschijnlijk, de kans dat de gebeurtenis zich voordoet is groot.
- Gemiddeld (= 40%) : Mogelijk, de kans dat de gebeurtenis zich voordoet is gemiddeld.
- Klein (= 20%) : De kans dat de gebeurtenis zich voordoet is klein.

In Woudenberg onderscheiden we programmarisico's en risico's die voortvloeien uit de grondexploitatie.

De programmarisico's zijn globaal:

Programmarisico's	Omvang	Kans	Risicobedrag
Leerlingenvervoer	40.000	60%	24.000
Sociaal Domein (incl. rijksbijdrage)	1.250.000	40%	500.000
Volksgezondheid (kosten bestrijding ziekten)	25.000	20%	5.000
Juridische procedures	50.000	40%	20.000
Gemeenschappelijke regelingen	50.000	60%	30.000
Vandalisme	15.000	60%	9.000
Algemene uitkering	200.000	40%	80.000
Gewaarborgde geldleningen	40.000	20%	8.000
Gewaarborgde geldleningen WBV	26.000	20%	5.200
Gemeentelijke garantstelling particuliere hypotheek	50.000	20%	10.000
Renterisico	122.000	60%	73.200
Totaal	1.868.000		764.400

De risico's voortvloeiende uit de grondexploitatie bedragen:

Risico's/ kansen grondexploitatie	Omvang	Kans	Risicobedrag
<u>In exploitatie genomen gronden:</u>			
Het Groene Woud	30.802	40%/20%	150.000
Prinses Amaliaaan *	0	0%	0
Spoorzone Locatie A1*	0	0%	0
Spoorzone Locatie B *	0	0%	0
Westerwoud	145.950	40%	58.380
<u>Niet in exploitatie genomen gronden</u>			
Spoorzone Locatie A2 **	0	40%	0
Hoevelaar (Woudenberg Oost)	2.632.000	40%	1.052.800
Totaal	2.808.752		1.261.180

* Bij de grondexploitaties Prinses Amaliaaan en Spoorzone Locatie A1 en B is het geraamde exploitatieresultaat hoger dan de verwachte risico's. Bij deze grondexploitaties is het risicobedrag daarom op nihil gezet.

** De balanswaarde van Spoorzone Locatie A2 is per 1 januari 2016 € 700.000. De geraamde marktwaarde overstijgt dit bedrag.

De risico's van de in exploitatie genomen gronden worden in hoofdstuk 4 van deze Kadernota nader toegelicht.

In totaliteit zijn op dit moment de risico's:

Programmarisico's	€ 764.400
Risico's grondexploitaties	€ <u>1.261.180</u>
Totaal	€ 2.025.580

Weerstandscapaciteit

De weerstandscapaciteit bestaat uit de middelen en mogelijkheden waarover de gemeente Woudenberg beschikt om niet-geraamde kosten die onverwachts en substantieel zijn (bijv. in geval van een calamiteit) te dekken. Onderdelen van de weerstandscapaciteit zijn:

- Het vrije aanwendbare deel van de reserves
- De stille reserves
- Post onvoorziene uitgaven
- Onbenutte belastingcapaciteit

In de navolgende tabel is de weerstandscapaciteit voor Woudenberg berekend:

Weerstandscapaciteit Woudenberg	
<u>Weerstandscapaciteit per 1-1-2016:</u>	
- Algemene reserve	2.231.000
- Algemene reserve grondbedrijf	0
- Stille reserves	0
- Onvoorziene uitgaven	0
- Onbenutte belastingcapaciteit *	947.000
Totaal	3.178.000

* Onbenutte belastingcapaciteit => Voor de maximale belastingtarieven wordt gebruik gemaakt van de normen voor het artikel 12 beleid. Dit betekent dat indien de gemeente Woudenberg niet meer in staat zou zijn om de structureel zich manifesterende risico's binnen de exploitatie op te vangen de gemeente door het Rijk gewezen zou worden op de mogelijkheid om de OZB tarieven te verhogen om zodoende meer structurele opbrengsten te realiseren. Dit noemt men het artikel 12-beleid.

Relatie benodigde en beschikbare weerstandscapaciteit

Om te bepalen of het weerstandvermogen toereikend is, dient de relatie te worden gelegd tussen de financieel gekwantificeerde risico's en de daarbij gewenste weerstandscapaciteit en beschikbare weerstandscapaciteit.

De benodigde weerstandscapaciteit die uit de risicoberekening voortvloeit, kan worden afgezet tegen de beschikbare weerstandscapaciteit. De uitkomst van die berekening vormt het weerstandvermogen.

Ratio weerstandvermogen =	Beschikbare weerstandscapaciteit	=	3.178.000	=	1,6
	Benodigde weerstandscapaciteit		2.025.580		

Geconcludeerd kan worden dat het weerstandvermogen groter is dan 1. Groter dan 1 duidt erop dat de beschikbare weerstandscapaciteit toereikend is om de gekwantificeerde risico's af te kunnen dekken.

Reserve dorpsvoorzieningen

De reserve dorpsvoorzieningen is de enige reserve van de gemeente Woudenberg die als dekking gebruikt kan worden voor (toekomstige) investeringen. Per 1 januari 2016 bedraagt het saldo van de reserve dorpsvoorzieningen € 1.110.000.

Tot en met 2020 verwachten we de volgende mutaties bij de reserve dorpsvoorzieningen:

Saldo eind 2014		336.714
mutaties 2015:		
- toevoeging expl Het Groene Woud grondverkopen 2015	182.298	
- toevoeging expl Prinses Amaliaaan grondverkopen 2015	31.763	
- overheveling van algemene reserve	596.000	
- aanwending i.v.m. kosten exploitatie Centrumplan Woudenberg fase 2	-36.523	
Saldo eind 2015		1.110.252
mutaties 2016:		
- toevoeging expl Het Groene Woud grondverkopen 2016	474.168	
- toevoeging expl Prinses Amaliaaan grondverkopen 2016	20.493	
- aanwending i.v.m. modernisering gemeentehuis (Het Nieuwe Werken)	-11.000	
- aanwending i.v.m. investering Centrumplan Woudenberg fase 2	-419.227	
Saldo eind 2016		1.174.686
mutaties 2017:		
- toevoeging expl Het Groene Woud grondverkopen 2017	394.059	
- toevoeging expl Prinses Amaliaaan grondverkopen 2017	37.352	
- aanwending i.v.m. investering Centrumplan Woudenberg fase 2	-500.000	
Saldo eind 2017		1.106.097
mutaties 2018:		
- toevoeging expl Prinses Amaliaaan grondverkopen 2018	39.353	
Saldo eind 2018		1.145.450
mutaties 2019:		
- toevoeging expl Prinses Amaliaaan grondverkopen 2019	62.514	
Saldo eind 2019		1.207.964
mutaties 2020:		
- toevoeging expl Prinses Amaliaaan grondverkopen 2020	74.175	
Saldo eind 2020		1.282.139

Het saldo van reserve dorpsvoorzieningen kan eind 2020 oplopen naar € 1,3 miljoen als alle grondverkopen, die gepland staan tot en met 2020, ook daadwerkelijk gerealiseerd worden.

Algemene reserve grondbedrijf

De raad heeft in de raadsvergadering van 21 april 2016 besloten (mogelijke) voordelige exploitatieresultaten van Spoorzone A1, Spoorzone A2, Spoorzone B en Woningbouw Hoevelaar fase 1 bij afsluiting van deze grondexploitaties toe te voegen aan de algemene reserve grondbedrijf en deze binnen de algemene reserve grondbedrijf te labelen ten behoeve van deelproject Ontsluiting N224 Woudenberg Oost aangezien dit deelproject nadelig zal zijn.

Tot en met 2020 verwachten we de volgende mutaties bij de algemene reserve grondbedrijf:

Saldo eind 2014		498.705
mutaties 2015:		
- toevoeging rentesaldo 2015	102.168	
- overheveling van reserve kapitaallasten cultuurhuis	95.464	
Saldo eind 2015		696.337
mutaties 2016:		
Geen	0	
Saldo eind 2016		696.337
mutaties 2017:		
- aanwending i.v.m. afwikkeling voorbereidingskrediet Woudenberg Oost *	pm	
Saldo eind 2017		696.337
mutaties 2018:		
- toevoeging exploitatieresultaat GREX Spoorzone A1	1.201.977	
- aanwending a.g.v. investeringskrediet Ontsluiting N224	pm	
Saldo eind 2018		1.898.314
mutaties 2019:		
Geen	0	
Saldo eind 2019		1.898.314
mutaties 2020:		
- toevoeging exploitatieresultaat GREX Spoorzone B	980.441	
- toevoeging exploitatieresultaat GREX Het Groene Woud	83.111	
Saldo eind 2020		2.961.866

* Door de raad is een voorbereidingskrediet beschikbaar gesteld van € 489.138. Het is nog onduidelijk welk deel van de werkelijke kosten toegerekend kan worden aan de grondexploitaties en welk deel ten laste komt van de algemene reserve grondbedrijf. Voorlopig is een PM bedrag opgenomen.

De gearceerde bedragen worden conform raadsbesluit gelabeld in de algemene reserve grondbedrijf. Het investeringskrediet voor de Ontsluiting N224 is nog niet bekend, daarom een PM bedrag opgenomen.

Hoofdstuk 4. Meerjaren Prognose Grondexploitaties (MPG)

Inleiding

Met ingang van de kadernota 2015-2018 is gestart met een Meerjaren Prognose Grondexploitaties. Grondexploitaties bieden inzicht in de financiële verwachting voor de gemeente van de betreffende plannen. Bij vaststelling van een plan en bijbehorende grondexploitatie stelt de gemeenteraad de kaders vast waarbinnen de uitvoering van het project door het college plaats dient te vinden, die door de gemeenteraad worden gecontroleerd.

Vanaf 2014 heeft planeconomie binnen de gemeente Woudenberg een prominente rol in de organisatie gekregen.

De MPG is een samenvattend document van alle ruimtelijke ontwikkelingsprojecten binnen de gemeente waar sprake is van het exploiteren van grond. De doelen van dit document zijn:

1. Een MPG levert inzicht en overzicht. Per project worden de financiële, programmatische en planningsuitgangspunten geactualiseerd en geuniformeerd weergegeven.
2. Door middel van de MPG wordt inzicht gegeven in de risico's binnen de projecten en voor alle projecten bij elkaar.
3. Een MPG is een sturingsinstrument. Op basis van de optelling van de projecten (programmatisch en financieel) kunnen keuzen worden gemaakt over prioriteiten om beter aan te sluiten op beleidsdoelstellingen en financiële mogelijkheden.

De MPG gaat in op zowel de financiële als de programmatische stand van zaken en de risico-ontwikkeling van de bestaande grondexploitaties binnen de gemeente

Grondexploitaties

In Woudenberg lopen op dit moment 5 grondexploitaties:

- Het Groene Woud
- Prinses Amaliaaan
- Westerwoud
- Spoorzone A1
- Spoorzone B

Het verloop van de boekwaarden van deze 5 grondexploitaties tot en met 2020 is als volgt:

Verloop boekwaarden grondexploitaties	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Het Groene Woud						
Boekwaarde per 31 dec:	-8.795.252	-4.740.895	-19.595	189.902	125.510	0
Inkomsten		5.501.029	5.309.984	285.000	0	3.812.420
Uitgaven		-1.446.672	-588.684	-75.504	-64.392	-3.937.930
Prinses Amaliaaan						
Boekwaarde per 31 dec:	-2.818.969	-2.543.771	-2.037.217	-1.411.509	-418.800	597.363
Inkomsten		389.000	700.500	733.500	1.146.000	1.348.500
Uitgaven		-113.802	-193.946	-107.792	-153.291	-332.336
Westerwoud						
Boekwaarde per 31 dec:	-336.281	-356.334	-179.628	840	363.638	821.191
Inkomsten		0	194.850	196.200	417.600	460.800
Uitgaven		-20.053	-18.144	-15.732	-54.802	-3.247
Spoorzone locatie A1						
Boekwaarde per 31 dec:	-901.190	1.234.192	1.201.035	0	0	0
Inkomsten		2.463.000	0	0	0	0
Uitgaven		-327.618	-33.157	-1.201.035	0	0
Spoorzone locatie B						
Boekwaarde per 31 dec:	-2.330.001	-2.308.490	-1.270.100	-144.832	999.425	0
Inkomsten		224.820	1.211.363	1.211.363	1.211.363	0
Uitgaven		-203.309	-172.973	-86.095	-67.106	-999.425
Totaal boekwaarden 4 grondexploitaties	-15.181.693	-8.715.298	-2.305.505	-1.365.600	1.069.772	1.418.554

Per 31 december 2015 hebben de 5 grondexploitaties een negatieve boekwaarde van € 15.2 miljoen. Volgens bovenstaand overzicht zal in 2020 de boekwaarde van de 5 grondexploitaties nog € 1,4 positief zijn.

Overigens komen de cijfers uit de laatste herzieningen die in april 2016 door de raad zijn behandeld.

Toelichting grondexploitatie Het Groene Woud

De ontwikkeling van woningbouwproject “Het Groene Woud” is in volle gang. Ten behoeve van de ruimtelijke, procedurele en financiële sturing is het project verdeeld in vijf fasen. De stand van zaken per fase verschilt. Zo zijn fase 2 en 3 bijna helemaal gereed en dient fase 5 nog volledig ontwikkeld te worden.

Het aantal opgeleverde woningen voor Het Groene Woud tot 31 december 2015 is 292. Volgens planning is nog ongeveer 147 woningen te realiseren.

De laatste herziene grondexploitatie dateert van mei 2016 en laat een positief exploitatieresultaat zien van € 76.000. De geplande einddatum van de grondexploitatie is 1 januari 2020 en de bruto oppervlakte bedraagt 200.707 m².

In onderstaand overzicht wordt het aangenomen programma per fase weergegeven:

Type	Gerealiseerd tot 31 december 2015	Nog te realiseren vanaf 1 januari 2016					Totaal
		Fase 1	Fase 2	Fase 3	Fase 4	Fase 5	
Vrije kavels		14	1	-	-	3	27
Sociaal huur/koop		-	-	-	-	7	7
Rijwoningen		-	-	-	13	30	43
Vrijstaand geschakeld		-	-	-	4	5	9
Hoek/-eindwoningen		-	-	0	15	25	40
2^1 kapwoningen		-	-	-	18	12	30
Appartementen		-	-	-	-	-	0
Totaal	292	14	1	0	38	82	147

Korte toelichting hierop:

- De nog uit te geven kavels in fase 1 en 2 “liggen klaar” om uitgegeven te worden. Voor fase 1 is op dit moment rekening gehouden met de uitgifte van 14 vrije kavels. Afhankelijk van de vraag uit de markt kan er nog beperkt geschoven worden met het programma. Zodoende ontstaat flexibiliteit waarmee op marktontwikkelingen ingesprongen kan worden.
- Voor fase 4 en 5 is het programma gebaseerd op dezelfde gegevens als waarop het ruimtegebruik is gebaseerd.
- Over een deel van de gemeentelijke eigendommen in fase 4 ligt nu nog een hindercirkel waardoor hier geen woningbouw mogelijk is. Bij het opheffen van de hindercirkel is realisatie van ongeveer 14 woningen mogelijk. Met de bijbehorende grondopbrengsten is in de grondexploitatie geen rekening gehouden. Deze mogelijkheid is bij de risico's en kansen als kans benoemd om extra grondopbrengsten te realiseren.

In onderstaand overzicht worden de risico's en kansen benoemd van grondexploitatie HGW:

Risico/kans	Effect contante waarde	Kans	Risicoinschatting negatief	Risicoinschatting positief
Bouwen in de hindercirkel	€ 495.978	20%		€ 99.196
Ontvangst tweede deel bijdrage Hervormde Gemeente	€ 213.976	40%		€ 85.590
Ontvangst inkomsten door afkoop erfpacht	€ 191.857	20%		€ 38.371
Kostenramingen bouw- en woonrijp maken	-€ 87.348	40%	-€ 34.939	
Grondopbrengsten -10%	-€ 845.265	40%	-€ 338.106	
Totaal			-€ 373.045	€ 223.157

Toelichting grondexploitatie Prinses Amaliaaan

In 2004 is een bestuursovereenkomst gesloten met de provincie, met als doel de realisatie van een uitbreiding langs de kern van Woudenberg om financiering te genereren ten behoeve van de sloopregeling van agrarische gebouwen, pacht van Brakkestein. De locatie is in het streekplan opgenomen en in overleg met de omwonenden is een plan ontwikkeld. Het zo tot stand gekomen bestemmingsplan heeft geleid tot veel weerstand in de buurt, met als gevolg dat pas op 1 juni 2010 het bestemmingsplan Prinses Amaliaaan onherroepelijk geworden is.

Eind 2011 is gestart met het bouwrijpmaken van het gebied en in 2012 is de verkoop gestart. Als gevolg van de marktontwikkelingen is in 2013 besloten om de gemiddelde prijs per vierkante M2 in het gebied aan te passen. Ook is in 2013 met de provincie een nieuwe bestuursovereenkomst afgesloten. 50 % van de winst uit de grondexploitatie wordt afgedragen aan de provincie.

De laatste herziene grondexploitatie dateert van april 2016 en laat een positief exploitatieresultaat zien van € 1.712.000 (de afdracht aan de provincie is in dit resultaat verwerkt). De geplande einddatum van de grondexploitatie is 1 januari 2023 en de bruto oppervlakte bedraagt 18.446 m².

Er kunnen 28 kavels worden gerealiseerd, bestaande uit vrijstaande woningen en deels uit aan-een-gebouwde woningen.

De inschatting van de kavelverkoop in tijd t/m 2020 is als volgt:

t/m 2015-	4 kavels
2016-	2 kavels
2017-	3 kavels
2018-	3 kavels
2019-	4 kavels
2020-	4 kavels

In onderstaand overzicht worden de risico's en kansen benoemd van grondexploitatie Prinses Amaliaaan:

Risico	Kans van optreden (%)	Effect (EUR)	Risicobedrag (EUR)
Grondopbrengsten -10%	20	699.750	139.950
Vertraging in verkopen van 2 jaar	40	191.000	76.400
Extra afdracht aan Provincie 50/50	60	106.000	63.600
Totaal			279.950

Toelichting grondexploitatie Westerwoud

In december 2013 heeft de raad besloten de kosten/opbrengsten van het Westerwoud los te koppelen van de investeringen van Project De Camp waardoor Westerwoud een grondexploitatie werd. Hierdoor wordt de voortgang van het Westerwoud beter beheersbaar.

In totaal zullen er 7 kavels verkocht kunnen worden (vrijstaande woningen). Op dit moment is er 1 kavel verkocht. De laatste herziening van de grondexploitatie dateert van april 2016 en laat een positief exploitatieresultaat zien van € 818.000. De geplande einddatum van de grondexploitatie is 1 januari 2021 en de bruto oppervlakte bedraagt 3.271 m².

De inschatting van de kavelverkoop in tijd is als volgt:

2014-	1 kavels
2016-	0 kavel
2017-	1 kavels
2018-	1 kavels
2019-	2 kavels
2020-	2 kavels

In onderstaand overzicht worden de risico's en kansen benoemd van grondexploitatie Westerwoud:

Risico	Kans van optreden (%)	Effect op contante waarde(EUR)	Risicobedrag (EUR)
Grondopbrengsten -10%	40	126.950	50.780
Vertraging in verkopen van 2 jaar	40	19.000	7.600
Totaal			58.380

Toelichting grondexploitatie Spoorzone Locatie A1

Op 21 april 2016 is de eerste grond exploitatie van Spoorzone locatie A1 door de raad goedgekeurd.

Het bruto plangebied heeft een oppervlak van 7.470 m².

De toekomstige invulling gaat uit van de realisatie van supermarkt Hoogvliet inclusief bijbehorende parkeervoorzieningen. De strook grond direct gelegen aan de provinciale weg wordt met groen en water ingevuld zodat een hoogwaardige uitstraling ontstaat passend bij een locatie direct gelegen aan een provinciale weg.

De verwachting is dat het gehele perceel in 2016 verkocht wordt.

In onderstaand overzicht worden de risico's en kansen benoemd van grondexploitatie Spoorzone Locatie A1:

Risico	Kans van optreden (%)	Effect op contante waarde(EUR)	Risicobedrag (EUR)
15% hogere kosten bouw- en woonrijp maken	50%	€ 42.110	€ 21.055
1 jaar vertraging	50%	€ 49.617	€ 24.809
Totaal			€ 45.864

Toelichting grondexploitatie Spoorzone Locatie B

Op 10 juli 2014 is de eerste grond exploitatie van Spoorzone locatie B door de raad goedgekeurd.

In april 2016 is de tweede herziening vastgesteld.

Het bruto plangebied heeft een oppervlak van 32.585 m². Het bebouwingspercentage is 75% en er kunnen zich bedrijven tot categorie 3 vestigen. Dit betekent dat een oppervlak van 22.626 m² uitgegeven kan worden aan bedrijven.

De verwachting is dat de eerste kavel in 2016 verkocht wordt. De rest volgt in de periode 2017 t/m 2019.

In onderstaand overzicht worden de risico's en kansen benoemd van grondexploitatie Spoorzone Locatie B:

Risico	Kans van optreden (%)	Effect op contante waarde(EUR)	Risicobedrag (EUR)
Extra kosten bodemsanering	60	€ 48.948	€ 29.369
Lagere grondopbrengsten	40	€ 341.493	€ 136.597
Totaal			€ 165.966

Te treffen voorziening

Alle 5 grondexploitaties sluiten op dit moment met een positief resultaat groter of gelijk aan € 0. Hierdoor is het niet nodig een voorziening te treffen vanuit de algemene reserve grondbedrijf.

Volgende herzieningen aanbieden aan raad.

De volgende herziening van de grondexploitaties staan gepland voor de raad van april 2017. Mochten er zich bijzondere ontwikkelingen voordoen bij één van de grondexploitaties dan wordt de betreffende grondexploitatie eerder herzien.

Overige ontwikkelingen.

De 1e grondexploitatie van Spoorzone locatie A2 wordt eind 2016 of begin 2017 aangeboden aan de raad.

We verwachten dat de 1e grondexploitatie Hoevelaar (Woudenberg- Oost) op z'n vroegst in 2017 wordt aangeboden aan de raad.

Hoofdstuk 5. Stand van zaken bezuinigingen

Inleiding

In dit hoofdstuk geven wij een toelichting op de stand van zaken van de bezuinigingsrondes die de afgelopen jaren hebben plaatsgevonden.

Om de inkomsten en uitgaven in de gemeentebegroting in balans te houden, zijn de afgelopen jaren drie bezuinigingsrondes ingezet. In de periode van 2008 -2014 is tot een eerste ronde bezuinigingen besloten. De opgave was € 951.000, hiervan wordt in 2018 € 827.000 gerealiseerd. Helaas bleek deze ronde onvoldoende om te komen tot een duurzame financiële begroting.

In 2013 is de Bezuinigingsdialoog (2^e bezuinigingsronde) gestart. Deze bezuinigingsdialoog leverde een totale bezuiniging van op van € 598.000. Inmiddels is een bedrag van € 248.000 daarvan gerealiseerd en zal in ieder geval € 72.000 niet gerealiseerd gaan worden. De overige bezuinigingen hiervan zijn conform planning in voorbereiding.

In 2015 is intern nog een 3^e bezuinigingsronde (doorbraakdossiers) gestart. Deze ronde leverde een totale bezuiniging op van € 53.750. De voorgenomen bezuinigingen hiervan lopen volgens planning.

5.1. Stand van zaken 1^e bezuinigingsronde

In de begroting 2012-2015 is besloten bezuinigingen te realiseren tot een bedrag van € 951.000 in 2015. In de voorgaande Kadernota's is medegedeeld dat € 123.945 van de te realiseren bezuinigingen uiteindelijk niet gerealiseerd gaat worden. Dit bedrag is al verwerkt in de voorgaande begrotingen.

De stand van de te realiseren bezuinigingen ad. € 827.055 is als volgt:

1e bezuinigingsronde	2016	2017	2018	2019	2020
1. Samenleving	192.555	212.555	227.555	227.555	227.555
2. Leefomgeving	71.500	71.500	71.500	71.500	71.500
3. Veiligheid	56.000	56.000	56.000	56.000	56.000
4. Ruimte, wonen en ondernemen	9.500	9.500	14.500	14.500	14.500
5. Dienstverlening	442.500	442.500	442.500	442.500	442.500
Algemene dekkingsmiddelen	15.000	15.000	15.000	15.000	15.000
Totaal	787.055	807.055	827.055	827.055	827.055

De voorgenomen bezuinigingen lopen volgens planning. De bezuinigingen voor 2017 van € 807.055 worden gerealiseerd. Het bedrag van € 20.000 welke vanaf 2018 nog gerealiseerd moet worden heeft voor € 15.000 betrekking op re-integratiekosten en € 5.000 op recreatie en toerisme. De verwachting is dat deze 2 bezuinigingen worden gerealiseerd.

5.2. Stand van zaken 2^e bezuinigingsronde

De definitieve bezuinigingen vanuit de bezuinigingsdialoog zijn door de raad vastgesteld in de raadsvergadering van 10 juli 2014 via de Kadernota 2015-2018. Via de monitor bezuinigingen 2015-2018 wordt minimaal 2 keer per jaar getoetst of de bezuinigingen ook daadwerkelijk gerealiseerd zijn.

De te realiseren bezuinigingen per programma zijn als volgt:

2e Bezuinigingsronde	2016	2017	2018	2019	2020
1. Samenleving	211.702	233.609	235.697	235.697	235.697
2. Leefomgeving	121.660	129.160	129.160	129.160	129.160
3. Veiligheid	42.670	55.500	67.500	67.500	67.500
4. Ruimte, wonen en ondernemen	28.010	31.010	33.690	33.690	33.690
5. Dienstverlening	51.730	76.730	101.730	101.730	101.730
Reserves	20.000	30.000	30.000	30.000	30.000
Totaal	475.772	556.009	597.777	597.777	597.777

Monitor bezuinigingen 2015-2018

Recent is de herziene monitor bezuinigingen 2015-2018 (versie mei 2016) afgerond. Bij de monitor werken we met 5 statussen, deze zijn:

Status 0 = Bezuiniging wordt niet gerealiseerd	
Status 1 = Bezuiniging nog te realiseren	
Status 2 = Er loopt nog een onderzoek naar de bezuiniging (bezuiniging realiseerbaar?)	
Status 3 = Plan bezuiniging is uitgewerkt (voorstel gaat naar het college)	
Status 4 = Bezuiniging is gerealiseerd	

De monitor (inclusief uitgebreide toelichting) vinden we terug op de bijlagen A en B van deze Kadernota 2017-2020.

Per 1 mei 2016 geeft de monitor in totalen het volgende beeld:

	2015	2016	2017	2018
Bezuiniging wordt niet gerealiseerd	119.230	72.230	72.230	72.230
Bezuiniging nog te realiseren	0	0	0	0
Er loopt een onderzoek naar de bezuiniging	0	64.000	100.500	129.180
Plan bezuiniging is uitgewerkt	0	40.000	50.500	51.500
Bezuiniging is gerealiseerd	248.272	299.542	332.779	344.867
Totaal	367.502	475.772	556.009	597.777

De uitgebreide toelichting bij de monitor laat zien dat medio mei 2016:

- 58 % van de bezuinigingen is gerealiseerd
- 30 % van de bezuinigingen loopt een onderzoek of dat voor de bezuiniging een plan is uitgewerkt
- 12 % van de bezuinigingen wordt niet gerealiseerd.

Het is zeer positief dat medio mei 2016 meer dan de helft van de voorgenomen bezuinigingen is gerealiseerd en dat 30 % van de voorgenomen bezuinigingen is opgepakt. Over de opgepakte bezuinigingen komt de komende periode meer duidelijkheid of deze ook gerealiseerd gaan worden (in de Zomernota 2016 komt een update van de monitor).

Uit de monitor blijkt dat 12 % van de bezuinigingen niet wordt gerealiseerd. In de Kadernota 2016-2019 en de Begroting 2016-2019 is besloten een stelpost in de begroting 2016-2019 op te nemen van € 50.000 voor 2016 oplopend naar € 100.000 voor verwachte niet te realiseren bezuinigingen 2015-2019.

De bezuinigingen die niet worden gerealiseerd worden in mindering gebracht op de stelpost en geven het volgende beeld voor de jaren 2017-2020:

Geraamde niet te realiseren bezuinigingen 2017-2020	2017	2018	2019	2020
Stelpost niet te realiseren bezuinigingen	75.000	100.000	100.000	100.000
<u>Teruggedraaide bezuinigingen 2017-2020:</u>				
Bezuiniging GGD (programma 1)	-20.000	-20.000	-20.000	-20.000
Bezuiniging snippergroen (prog 2)	-2.500	-2.500	-2.500	-2.500
Bezuiniging wegen (prog 2)	-19.000	-19.000	-19.000	-19.000
Bezuiniging expl kosten spoorweg (prog 2)	-4.000	-4.000	-4.000	-4.000
Bezuiniging ambtelijke uren crisisbeheersing (prog 3)	-25.000	-25.000	-25.000	-25.000
Bezuiniging bestuurskosten (prog 5)	-1.730	-1.730	-1.730	-1.730
Nog beschikbaar als stelpost	2.770	27.770	27.770	27.770

Het overzicht laat zien dat medio mei 2016 in de stelpost “Niet te realiseren bezuinigingen” voor 2017 nog € 2.770 beschikbaar is oplopend naar € 27.770 voor de jaren 2018 en verder.

5.3. Stand van zaken 3^e bezuinigingsronde (doorbraakdossiers)

College en management zijn van mening dat het noodzakelijk is om de inkomsten en uitgaven binnen de programma's constant scherp onder de loep te nemen. Dit hebben zij in 2015 gedaan door te werken met Doorbraakdossiers. De doorbraakdossiers betroffen Programma's Samenleving, Leefomgeving, Ruimte, Wonen en economie en Dienstverlening. Tevens is aan nota Maatschappelijk Vastgoed een doorbraakdossier verbonden en is het resultaat van de Bezuinigingsdialoog gemonitord via een doorbraakdossier. In deze dossiers is getoetst of het mogelijk is om inkomsten en uitgaven te verhogen door budgetten scherp te stellen, te kijken naar “out of the box” bezuinigingsmogelijkheden én een check te doen op bezuinigingsvoorstellen van andere gemeenten, waaronder de herstelbegroting van gemeente Amersfoort.

De afgelopen jaren heeft onze gemeente reeds fors bezuinigd. Toch leverden de doorbraakdossiers een aantal kansrijke voorstellen op die gedeeltelijk door de raad bij de vaststelling van de Kadernota 2016-2019 zijn overgenomen. Het betrof de volgende bezuinigingen:

1. Programma Samenleving:

- enkele maatschappelijke organisaties zijn ontzien in de 1e bezuinigingsronde en bij de Bezuinigingsdialoog. De inschatting is dat een oplopende bezuiniging op het subsidiebudget van € 15.000 in 2017 tot € 45.000 in 2019 haalbaar is.

2. Programma Ruimte, wonen en ondernemen

- voor informatie en advies aan Loket Leefomgeving wordt voortaan een tarief in rekening gebracht van € 75 per adviesgesprek. Indien het gesprek leidt tot een vergunningaanvraag, dan worden de kosten hiervan verrekend in de leges. Dit levert jaarlijks € 3.750 op.

3. Vastgoed

- in 2015 is door het college de nota Maatschappelijk Vastgoed (fase 1) aan de gemeenteraad ter vaststelling aangeboden. Kostenbesparingen als gevolg van efficiënter beheer, gebruik en verkoop zijn voor een bedrag van € 5.000 ingeboekt in het meerjarenperspectief van de Begroting 2016-2019.

Financieel geeft dat het volgende beeld:

3e Bezuinigingsronde (doorbraakdossiers)	2017	2018	2019	2020
1. Samenleving	15.000	30.000	45.000	45.000
2. Leefomgeving	-	-	-	-
3. Veiligheid	-	-	-	-
4. Ruimte, wonen en ondernemen	3.750	3.750	3.750	3.750
5. Dienstverlening	-	-	-	-
Vastgoed	5.000	5.000	5.000	5.000
Totaal	23.750	38.750	53.750	53.750

De voorgenomen bezuinigingen lopen volgens planning. De bezuinigingen voor 2017 van € 23.750 worden gerealiseerd. Bij de volgende Kadernota (2018-2021) zal er meer duidelijkheid zijn of de totale bezuinigingen van € 53.750 in 2020 worden gerealiseerd.

Hoofdstuk 6. Belastingen/tarieven

Het is algemeen bekend dat de lokale lastendruk in de gemeente Woudenberg in de verschillende publicaties gemiddeld scoort als het gaat om de laagste lastendruk.

In 2016 liggen de woonlasten van Woudenberg voor meerpersoonshuishouden rond het landelijk gemiddelde en voor éénpersoonshuishouden iets boven het landelijk gemiddelde.

Lokale lastendruk:	Nederland	Woudenberg
Gemeentelijke woonlasten éénpersoonshuishouden	€ 651,00	€ 674,00
Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden	€ 723,00	€ 726,00
OZB woningen	0,1259%	0,1220%
OZB niet-woningen	0,4572%	0,2954%
Afvalstoffenheffing éénpersoonshuishouden	€ 209,00	€ 158,00
Afvalstoffenheffing meerpersoonshuishouden	€ 263,00	€ 210,00
Rioolheffing éénpersoonshuishouden	€ 175,00	€ 186,00
Rioolheffing meerpersoonshuishouden	€ 193,00	€ 186,00
Hondenbelasting (per hond)	€ 56,16	€ 67,00
Toeristenbelasting (per overnachting)	€ 1,76	€ 1,20

In dit hoofdstuk wordt een eerste inzicht geboden in de ontwikkeling van de belastingen en tarieven in het jaar 2017. De ontwikkelingen van de volgende belastingsoorten worden onder de loep genomen:

- Onroerende zaakbelastingen
- Afvalstoffenheffing en reinigingsrechten
- Rioolheffing
- Hondenbelasting
- Toeristenbelasting
- Overige tarieven

Onroerende zaakbelastingen (OZB)

Bij de vaststelling van de begroting 2016-2019 heeft de raad besloten de OZB-tarieven in de jaren 2016 en 2017 met 3 % per jaar te laten stijgen en in 2018 en 2019 met 2 %.

Gelet op de afspraak in het collegeprogramma 2014-2017 om de lasten voor de burger zo min mogelijk te laten stijgen wordt voorgesteld de OZB voor de jaren 2018 t/m 2020 jaarlijks te laten stijgen met 2 % (= ingeschatte inflatie van 2 % voor de jaren 2018 t/m 2020).

De tarieven voor 2017 t/m 2020 worden dan als volgt:

OZB	2017	2018	2019	2020
OZB woningen	+ 3 %	+ 2 %	+ 2 %	+ 2 %
OZB niet-woningen	+ 3 %	+ 2 %	+ 2 %	+ 2 %

Afvalstoffenheffing en reinigingsrechten

Uitgangspunt voor de tarieven is 100 % kostendeckendheid. De raad heeft in maart 2016 besloten toe te treden tot ROVA per 1 januari 2017 en een contract aan te gaan voor 5 jaar. ROVA zal voor Woudenberg diftar invoeren en het flankerend beleid aanpassen.

In de periode april tot december 2016 zal de samenwerking met ROVA verder gestalte krijgen. Hiervoor is een stappenplan gemaakt.

Voorlopig is nog niet duidelijk welke consequenties de toetreding tot ROVA heeft voor de tarieven afvalstoffenheffing en reinigingsrechten. Wij stellen voor de tarieven voor 2017 te verhogen met 3 % ten opzichte van 2016 en daarna de tarieven te bevroeren tot dat duidelijk is welke consequenties de invoering van diftar en aanpassing flankerend beleid heeft voor de tarieven op langere termijn.

De tarieven voor 2017 t/m 2020 worden dan als volgt:

Afvalstoffenheffing en reinigingsrechten	2017	2018	2019	2020
Eenpersoonshuishouden	€ 162,00	€ 162,00	€ 162,00	€ 162,00
Meerpersoonshuishouden	€ 216,00	€ 216,00	€ 216,00	€ 216,00
Bedrijven (excl. BTW)	€ 216,00	€ 216,00	€ 216,00	€ 216,00

Rioolheffing

Uitgangspunt voor de tarieven is 100 % kostendekkendheid. In de raadsvergadering van 28 februari 2013 is het Afvalwaterplan 2013-2017 vastgesteld. Bij de behandeling van het Afvalwaterplan is tevens aan de raad voorgesteld het tarief voor rioolheffing met ingang van 2014 jaarlijks met 5 % (excl. Inflatie) te verhogen. In het afvalwaterplan is aangegeven dat een kostendekkend tarief rioolheffing in 2023 van € 253,37 (excl. Inflatie) noodzakelijk is. De raad is niet akkoord gegaan met dit voorstel. Via een amendement heeft de raad besloten de jaarlijkse kosten voor baggeren watergangen en wateronderhoud niet te verwerken in de rioolheffing.

Bij de vaststelling van de Kadernota 2014-2017 heeft het college opnieuw voorgesteld de jaarlijkse kosten voor baggeren watergangen en wateronderhoud te verwerken in de rioolheffing. De raad heeft bij de vaststelling van de Kadernota 2014-2017 (raadsvergadering van 27 juni 2013) via een amendement besloten het tarief voor de rioolheffing (inclusief kosten baggeren watergangen en wateronderhoud) met ingang van 2014 jaarlijks te laten stijgen zodat er na 15 jaar, te weten in 2028, sprake is van een kostendekkend tarief.

Om het kostendekkend tarief van € 253,37 in 2028 te halen zal de komende 15 jaar het tarief (excl. Inflatie) jaarlijks met 3,1 % stijgen. Rekening houdend met een inflatie van 2 % zal het tarief jaarlijks met 5,1 % stijgen. Het tarief rioolheffing zal dan in 2028 € 338,26 bedragen.

Op dit moment betaalt de gebruiker 1/3 deel van de rioolheffing en de eigenaar 2/3 deel. Het college heeft besloten deze verdeling voorlopig te blijven hanteren. De gemeente heeft de beleidsvrijheid om dit zelf te bepalen.

De tarieven voor 2017 t/m 2020 worden dan als volgt:

Rioolheffing	2017	2018	2019	2020
Gebruiker	€ 65,22	€ 68,54	€ 72,04	€ 75,71
Eigenaar	€ 130,49	€ 137,15	€ 144,14	€ 151,49
Totaal	€ 195,71	€ 205,69	€ 216,18	€ 227,20

De jaarlijks hogere tarieven zorgen voor een hogere opbrengst rioolheffing, echter hebben geen positieve invloed op het begrotingsresultaat aangezien de hogere opbrengst wordt toegevoegd aan de voorziening vervanging riolerings.

Hondenbelasting

In de begroting 2016-2019 is besloten dat het tarief voor hondenbelasting jaarlijks met 2 % zal stijgen.

In de begroting 2017-2020 wordt uitgegaan van een jaarlijkse verhoging van 2 % voor het tarief hondenbelasting aangezien de verwachting is dat de inflatie de komende jaren gemiddeld 2 % zal bedragen.

Hondenbelasting	2017	2018	2019	2020
Per hond	€ 68,34	€ 69,71	€ 71,10	€ 72,52
Kennel	€ 341,70	€ 348,55	€ 355,50	€ 362,60

Hondenbelasting : waarom betalen we ervoor?

“Waarom wel hondenbelasting, maar geen katten- of caviabelasting?” is een veel gehoorde klacht van hondeneigenaren. Om daar duidelijk over te krijgen, moeten we eigenlijk een stukje terug in de geschiedenis. In het begin van de 19^e eeuw werd namelijk besloten om hondenbelasting in te voeren. Dit was voor de overheid een middel om het verspreiden van hondsdoelheid tegen te gaan. Destijds was dat een veel voorkomende ziekte die een ernstig gevaar vormde voor de volksgezondheid. In de jaren die volgden zwakte het risico op die ziekte steeds verder af. Toch bleef de hondenbelasting, die inmiddels ook onderdeel werd van de wet. Dat er nog steeds door gemeenten hondenbelasting geïnd wordt heeft zeker een reden. Honden zijn namelijk dieren die hun behoeftes met name buiten in stedelijke gebieden doen. Dat brengt ongemakken en extra kosten met zich mee.

Over het algemeen gaan de bedragen die hondeneigenaren betalen aan hondenbelasting naar voorzieningen voor hun hond. Zo worden van het geld uitlaatplaatsen en –veldjes aangelegd en worden er speciale afvalbakken geplaatst en geleegd. Gemeenten zijn niet verplicht om het geheel aan geïnde hondenbelasting uit te geven aan voorzieningen voor honden. Het is ook toegestaan om dit geld uit te geven aan andere doeleinden.

Het tarief voor hondenbelasting bedraagt in Woudenberg € 68,34 per hond. De opbrengst van € 60.000 wordt deels ingezet voor voorzieningen voor honden. Bij afschaffing hondenbelasting komt de opbrengst van € 60.000 te vervallen en dient een afweging te worden gemaakt of het voorzieningenniveau voor honden naar beneden kan worden gebracht. Een lager voorzieningenniveau kan als gevolg hebben dat de overlast van hondenpoep toeneemt.

Toeristenbelasting

Bij de vaststelling van de begroting 2015-2018 heeft de raad besloten het tarief voor toeristenbelasting per overnachting in de jaren 2016 tot en met 2018 jaarlijks te verhogen met 4 %.

Het college stelt voor het tarief toeristenbelasting in 2019 en 2020 met € 0,03 per overnachting (= geschatte inflatie van 2 %) te verhogen. Dit geeft het volgende overzicht:

Toeristenbelasting (incl. inflatie 2%)	2017	2018	2019	2020
Per overnachting	€ 1,25	€ 1,30	€ 1,33	€ 1,36

Leges

Uitgangspunt voor de leges is 100 % kostendekkendheid. Jaarlijks brengt COELO (Centrum voor Onderzoek van de Economie van de Lagere Overheden) een jaarboek uit over de Overheidsfinanciën. In dit jaarboek zijn o.a. de tarieven in beeld gebracht van alle gemeenten.

Uit het jaarboek blijkt dat de tarieven voor omgevingsvergunning van Woudenberg iets onder het landelijke gemiddelde liggen.

Omgevingsvergunning	Nederland	Woudenberg
Bedrag voor dakkapel (€ 10.000)	€ 338	€ 449
Bedrag voor uitbouw woning (€ 45.000)	€ 1.300	€ 1.289
Bedrag voor nieuwbouw woning (€ 140.000)	€ 3.992	€ 3.569

Voor het tarief voor een omgevingsvergunning boven € 140.000 ligt onder het landelijk gemiddelde.

Lijkbezorgingsrechten

De raad heeft eind 2012 ingestemd met de handhaving van kwaliteitsbeeld A op de begraafplaats zoals vastgelegd in het Groenbeleidsplan 2011. De raad heeft toen tevens besloten de grafrechten geleidelijk te verhogen met 3% (in 2013 en 2014), 4% (in 2015) en 5% (in de jaren 2016-2023).

De geleidelijke verhoging voor de jaren 2017 tot en met 2020 wordt dan als volgt:

Lijkbezorgingsrechten	2017	2018	2019	2020
Grafrechten (verlenen grafrecht incl. onderhoud)	+ 5 %	+ 5 %	+ 5 %	+ 5 %
Overige (begraven, grafdekking, opgraven)	+ 2 %	+ 2 %	+ 2 %	+ 2 %

Recapitulatie voorstellen college:

In de onderstaande overzicht zijn de voorstellen van het college m.b.t. de lokale heffingen weergegeven:

Lokale heffingen	2017	2018	2019	2020
Tarief OZB woningen	+ 3 %	+ 2 %	+ 2 %	+ 2 %
Tarief OZB niet-woningen	+ 3 %	+ 2 %	+ 2 %	+ 2 %
Tarief afvalstoffenheffing (eenpersoon)	+ 3 %	+ 0 %	+ 0 %	+ 0 %
Tarief afvalstoffenheffing (meerpersoon)	+ 3 %	+ 0 %	+ 0 %	+ 0 %
Tarief rioolheffing	+ 5,1 %	+ 5,1 %	+ 5,1 %	+ 5,1 %
Tarief toeristenbelasting (per overnachting)	+ 4 %	+ 4 %	+ 2 %	+ 2 %
Tarief hondenbelasting (per hond)	+ 2 %	+ 2 %	+ 2 %	+ 2 %

De diverse voorstellen in dit hoofdstuk zorgen voor hogere inkomsten lokale heffingen ten opzichte van de begroting 2016-2019 (alleen indien de tarieven meer stijgen dan de verwachte inflatie van 2 % levert dit hogere inkomsten op). De hogere inkomsten zijn als volgt:

Hogere inkomsten lokale heffingen	2017	2018	2019	2020
OZB woningen	-	-	-	-
OZB niet-woningen	-	-	-	-
Afvalstoffenheffing (eenpersoon) *	-	-	-	-
Afvalstoffenheffing (meerpersoon) *	-	-	-	-
Rioolheffing gebruiker **	-	-	-	-
Rioolheffing eigenaar **	-	-	-	-
Toeristenbelasting (per overnachting)	-	-	-	-
Hondenbelasting (per hond)	-	-	-	-
Lijkbezorgingsrechten	-	-	-	€ 5.000
Totaal	-	-	-	€ 5.000

* De jaarlijkse stijging van de afvalstoffenheffing is nodig om ervoor te zorgen dat de tarieven vanaf 2021 weer 100 % kostendekkend zijn.

** Betreffende de rioolheffing stijgen de inkomsten meer dan de inflatie, echter de hogere inkomsten komen ten gunste van de voorziening vervanging riolering en hebben geen invloed op de begrotingsresultaten.

Bijlage 1 : Monitor bezuinigingen 2015-2018

	Status 0 = Bezuiniging wordt niet gerealiseerd
	Status 1 = Bezuiniging nog te realiseren
	Status 2 = Er loopt nog een onderzoek naar de bezuiniging (bezuiniging realiseerbaar?)
	Status 3 = Plan bezuiniging is uitgewerkt (voorstel gaat naar het college)
	Status 4 = Bezuiniging is gerealiseerd

(versie 1 mei 2016)

Pro-gramma	Product	Bezuiniging	Grootboek nummer	Status				Toelichting	Ingeboekte bezuiniging				Budget-houder
				1	2	3	4		2015	2016	2017	2018	
1	Overige sport	Schrap gemeentelijke bijdrage aan W'berg beweegt	653000					Bezuiniging 2015-2018 gerealiseerd	3.300	6.600	10.000	10.000	Marieke
	Overige sport	Schaf incidentele subsidies voor sport af	653000					Bezuiniging 2015-2018 gerealiseerd	10.000	10.000	10.000	10.000	Marieke
	Kunst en cultuur	Verlagen subsidiebedragen aan koren	654000					Bezuiniging van € 406 reeds gerealiseerd in 2015	135	270	406	406	Marieke
	Kunst en cultuur	Stoppen met organiseren culturele dag	654000					Bezuiniging 2015-2018 gerealiseerd	3.500	3.500	3.500	3.500	Marieke
	Kunst en cultuur	Beperk inhuur programmacoördinator	654000					Bezuiniging 2015-2018 gerealiseerd	18.000	18.000	18.000	18.000	Marieke
	Onderwijsbegeleiding	Budget ondw begeleiding verminderen (bezuinigingsdoelstelling 10%)	648000					Bezuiniging van € 7.250 reeds gerealiseerd in 2015	1.269	3.806	6.162	7.250	Marianne
	Leerlingenvervoer	Onafhankelijk vervoersadvies leerlingenvervoer invoeren.	648000					Bezuiniging 2015-2018 gerealiseerd	-5.000	17.500	17.500	17.500	Aniko
	Volksgezondheid	Budget lokaal volksgezondheidsbeleid verlagen	671400					Bezuiniging 2015-2018 gerealiseerd	5.000	5.000	5.000	5.000	Renate
	(jeugd-) gezondheidszorg	Efficiënter werken binnen gezondheidszorg en Jeugdgezondheid (GGD). Doelstelling 5% bezuiniging.	671500					Zie uitgebreide toelichting	20.000	20.000	20.000	20.000	Renate
	Werk en inkomen	Beleid schuldhelpverlening aanpassen	661402					Bezuiniging 2015-2018 gerealiseerd	10.000	10.000	10.000	10.000	Roelie
	diverse producten	diverse subsidies verlagen met 16%	667000					Bezuiniging 2015-2018 gerealiseerd	4.463	8.926	13.391	13.391	Saskia
	Monumentenbeleid	Halveren subsidiepot onderhoud monumenten	654000					Bezuiniging 2015-2018 gerealiseerd	5.000	5.000	5.000	5.000	Myrthe
	Jeugd- en jongerenbeleid	Budget jeugd-punt verminderen met 10%	667005					Bezuiniging 2015-2018 gerealiseerd	3.400	6.800	10.200	10.200	Marianne
	Jeugd- en jongerenbeleid	Bijdrage peuterspeelzaalwerk verlagen	648002					Bezuiniging 2015-2018 gerealiseerd	17.500	17.500	17.500	17.500	Marianne
	Ouderenbeleid	10% korting op welzijnswerk	667000					Bezuiniging van € 15.000 reeds gerealiseerd in 2015	5.000	10.000	15.000	15.000	Saskia
	WMO	WIN-Budget 'Onze Wijk' afschaffen voor huidige activiteiten	-					Bezuiniging 2015-2018 gerealiseerd	12.500	12.500	12.500	12.500	Renate
	WMO	Budget GR-SBG Huishoudelijke verzorging verlagen met 5%.	666200					Bezuiniging 2015-2018 gerealiseerd	45.000	45.000	45.000	45.000	Saskia
	WMO	Budget WRV-Voorzieningen verlagen op basis actuele raming voor 2014	666100					Bezuiniging 2015-2018 gerealiseerd	5.000	5.000	5.000	5.000	Saskia
	WMO	Actiever inzetten op terughalen WRV-Voorzieningen voor hergebruik	666100					Zie uitgebreide toelichting	3.000	6.000	9.000	10.000	Saskia
	WMO	Beëindigen subsidie Nederlands Hervormde kerk voor ouderencontact.	667000					Bezuiniging 2015-2018 gerealiseerd	150	300	450	450	Saskia
Totaal programma 1								167.217	211.702	233.609	235.697		
2	Openbaar groen	Afschaffen inhuur vakantiehulp	656000					Bezuiniging 2015-2018 gerealiseerd	1.600	1.600	1.600	1.600	Tjeerd
	Openbaar groen	Bezuinigingstaakstelling van 5%	656000					Zie uitgebreide toelichting	5.000	11.000	11.000	11.000	Tjeerd
	Openbaar groen	Minder onderhoud agv verkoop snippergroen	656000					Zie uitgebreide toelichting	2.500	2.500	2.500	2.500	Tjeerd
	Openbaar groen	Onderhoud rontondes terug naar provincie	656000					Bezuiniging 2015-2018 gerealiseerd	7.000	7.000	7.000	7.000	Tjeerd
	Openbaar groen	Vermarkten rotondes gemeente	656000					Zie uitgebreide toelichting	1.000	1.000	1.000	1.000	Frans
	Wegen	Bezuinigingstaakstelling van 8%	621020					Zie uitgebreide toelichting	19.000	19.000	19.000	19.000	Frans
	Verkeer en vervoer	Opzeggen bijdrage exploitatie kst spoorweg Laagerfseweg	621002					Zie uitgebreide toelichting	0	4.000	4.000	4.000	Corné
	Verkeer en vervoer	Verminderen subsidie werkgroep "Veilig op weg"	621002					Bezuiniging 2015-2018 gerealiseerd	1.000	1.000	1.000	1.000	Corné
	Verkeer en vervoer	Uitsterfbeeld paddenstoelen ANWB	621002					Bezuiniging 2015-2018 gerealiseerd	750	750	750	750	Corné
	Openbare verlichting	Bezuinigingstaakstelling van 5%	621001					Zie uitgebreide toelichting	9.000	9.000	9.000	9.000	Ruud
	Openbare verlichting	Reclame uitingen aan lichtmasten (inkomsten)	621001					Zie uitgebreide toelichting	0	0	7.500	7.500	Ruud
	Brandweerkazerne	Besparing energiekosten	612001					Zie uitgebreide toelichting	1.000	1.000	1.000	1.000	Christian
	Henschoterhof	Onderverhuur diverse ruimten uitvaartcentrum	672401					Zie uitgebreide toelichting	10.000	10.000	10.000	10.000	Corrine
	Cultuurhuis	Energie kosten naar beneden brengen	658003					Bezuiniging 2015-2018 gerealiseerd	1.750	1.750	1.750	1.750	Christian
	Cultuurhuis	Beheerskosten naar beneden brengen	658003					Bezuiniging 2015-2018 gerealiseerd	6.560	6.560	6.560	6.560	Marieke
	Cultuurhuis	Energie kosten naar beneden brengen	658003					Bezuiniging 2015-2018 gerealiseerd	10.000	10.000	10.000	10.000	Christian
	Cultuurhuis	leescafe verhuren	658003					Bezuiniging 2015-2018 gerealiseerd	500	500	500	500	Marieke
	Werf Griftdijk	Verkoop werf	692202					Zie uitgebreide toelichting	33.000	33.000	33.000	33.000	Aart
	Gebouw Time out	Inkomsten genereren door verhuur locatie Time-out toe te staan.	667001					Zie uitgebreide toelichting	1.000	1.000	1.000	1.000	Christian
	Accommodatiebeleid	Inzetten gebouwen (zoals gemeentehuis, kerken, scholen) ter facilitering van initiatieven.						Zie uitgebreide toelichting	1.000	1.000	1.000	1.000	Marieke
Totaal programma 2								111.660	121.660	129.160	129.160		

Bijlage 1 : Monitor bezuinigingen 2015-2018

	Status 0 = Bezuiniging wordt niet gerealiseerd
	Status 1 = Bezuiniging nog te realiseren
	Status 2 = Er loopt nog een onderzoek naar de bezuiniging (bezuiniging realiseerbaar?)
	Status 3 = Plan bezuiniging is uitgewerkt (voorstel gaat naar het college)
	Status 4 = Bezuiniging is gerealiseerd

(versie 1 mei 2016)

Pro-gramma	Product	Bezuiniging	Grootboek nummer	Status				Toelichting	Ingeboekte bezuiniging				Budget-houder
				1	2	3	4		2015	2016	2017	2018	
3	Integrale veiligheid	Afschaffen alcoholpreventie project Fris Valley	614000					Bezuiniging 2015-2018 gerealiseerd	0	3.000	3.000	3.000	Kimm
	Integrale veiligheid	Minder subsidie Dierentehuis Amersfoort	614000					Zie uitgebreide toelichting	835	1.670	2.500	2.500	Gerald
	Crisisbeheersing	Minder ambtelijke uren crisisbeheersing	612000					Zie uitgebreide toelichting	25.000	25.000	25.000	25.000	Gerald
	Veiligheidsregio	5% bezuiniging op VRU taken	612000					Bezuiniging 2015-2018 gerealiseerd	0	12.000	24.000	36.000	Kimm
	Brandweer	Besparen op contracten bluswatervoorziening	612000					Bezuiniging 2015-2018 gerealiseerd	1.000	1.000	1.000	1.000	Ruud
Totaal programma 3									26.835	42.670	55.500	67.500	
4	Ruimtelijke ordening	Vermindering budget wijzigingen en adviezen	681000					Bezuiniging 2015-2018 gerealiseerd	0	10.000	10.000	10.000	Myrthe
	Economische zaken	Budget ondernemersavond verlagen.	631000					Bezuiniging 2015-2018 gerealiseerd	2.000	1.000	2.000	1.000	Ely
	Recreatie en toerisme	Verlaag de bijdrage aan het recreatieschap	656001					Zie uitgebreide toelichting	0	0	0	3.680	Marieke
	Recreatie en toerisme	Vermindering bijdrage volkstuinten	658001					Bezuiniging 2015-2018 gerealiseerd	0	1.950	2.950	2.950	Marieke
	Recreatie en toerisme	Vermindering bijdrage op promotiekosten	656001					Bezuiniging 2015-2018 gerealiseerd	560	560	560	560	Marieke
	WABO vergunning	Leges parkeervergunningen e.d. (inkomsten)	682300					Bezuiniging wordt vanaf 2016 gerealiseerd	5.000	5.000	5.000	5.000	Corné
	Milieu	Halveren subsidiepot milieueducatie scholen	672301					Bezuiniging van € 3.000 reeds gerealiseerd in 2015	1.000	2.000	3.000	3.000	Jose
	Milieu	Minder bijdrage O-gen (voorheen St Gelderse Vallei)	672301					Bezuiniging 2015-2018 gerealiseerd	7.500	7.500	7.500	7.500	Myrthe
Totaal programma 4									16.060	28.010	31.010	33.690	
5	Bestuursorganen	Stelpost bezuinigingen bestuurskosten	600100					Zie uitgebreide toelichting	10.730	1.730	1.730	1.730	Klaas
	Bedrijfsvoering	Stelpost bezuinigingen bedrijfsvoering	600230					Zie uitgebreide toelichting	25.000	50.000	75.000	100.000	Simone
Totaal programma 5									35.730	51.730	76.730	101.730	
	Speelvoorzieningen	Verminderen toevoeging reserve	698000					Bezuiniging 2015-2018 gerealiseerd	10.000	20.000	30.000	30.000	Henk
Reserves									10.000	20.000	30.000	30.000	
Totale bezuinigingen									367.502	475.772	556.009	597.777	

De stand per 1 mei 2016 is als volgt:

Bezuiniging wordt niet gerealiseerd
 Bezuiniging nog te realiseren
 Er loopt een onderzoek naar de bezuiniging
 Plan bezuiniging is uitgewerkt
 Bezuiniging is gerealiseerd
 Totaal

	2015	2016	2017	2018
Bezuiniging wordt niet gerealiseerd	119.230	72.230	72.230	72.230
Bezuiniging nog te realiseren	0	0	0	0
Er loopt een onderzoek naar de bezuiniging	0	64.000	100.500	129.180
Plan bezuiniging is uitgewerkt	0	40.000	50.500	51.500
Bezuiniging is gerealiseerd	248.272	299.542	332.779	344.867
Totaal	367.502	475.772	556.009	597.777

Toelichting monitor bezuinigingen 2015-2018 (versie 1 mei 2016)

Prog	Afgesproken bezuiniging	Status 2015	Status 2016-2018	Toelichting
1	Bezuiniging van 5% bij de GGD			De GGDrU heeft in de Kadernota 2016 aangegeven dat de organisatie de afgelopen jaren sterk is gegroeid maar dat de ondersteunende functies, met name op het gebied van de bedrijfsvoering, onvoldoende zijn meegegroeid. Op basis hiervan heeft de GGDrU de deelnemende gemeenten voorgesteld om extra te investeren in de bedrijfsvoeringsfuncties. De gemeenten hebben ermee ingestemd om de opgebouwde reserves in te zetten om de bedrijfsvoering op orde te krijgen. Daarna moet het binnen het beschikbare budget worden geregeld. Door dit besluit is het niet mogelijk om de bezuiniging te realiseren.
1	Actiever inzetten op terughalen WRV-voorzieningen voor hergebruik (bezuiniging € 3.000 - € 10.000)			Middelen hoeven niet altijd nieuw te zijn, kan ook hergebruikt zijn. Nu bestaat het vermoeden dat veel WRV-voorzieningen ongebruikt ergens achter blijven. Deze kunnen hergebruikt worden. Stand van zaken: Loket de Kleine Schans beschikt over een actuele lijst van mensen waarvan de afgegeven indicatie is afgesloten door overlijden of verhuizen. Contactpersonen worden actief benaderd voor het eventueel innemen van de voorziening. Naar verwachting wordt hiermee de bezuiniging gerealiseerd.
2	Bezuiniging van 5 % op openbaar groen			De bezuiniging in 2015 van € 5.000 is gerealiseerd. Voor verdere bezuinigingen naar 5% dienen er keuzes gemaakt te worden wat betreft groenonderhoud. N.a.v. de vastgestelde nota IBOR (Integraal beheer Openbare Ruimte) zijn er integrale bestekken opgesteld (efficiencyslag en lagere m2 kosten) en zijn we gestart met in eigen beheer integraal wijkgericht werken.
2	Minder onderhoud a.g.v. verkoop snippergroen			Deze bezuiniging wordt meegenomen in de te realiseren bezuiniging van 5% op openbaar groen. De bezuiniging van € 2.500 wordt afgeboekt.
2	Vermarkten rotondes gemeente (inkomsten € 1.000 vanaf 2015)			Reclame aan lichtmasten wordt gecombineerd met reclame op rotondes. Voorstel hierover is door het college vastgesteld. Er wordt op dit moment een garantie-overeenkomst afgesloten met een externe partij.

2	Bezuinigingstaakstelling van 8% op budget wegen			De raad heeft bij de vaststelling van de Kadernota 2016-2019 besloten het budget voor wegen vanaf 2016 structureel te verhogen met € 124.000 en de bezuiniging van 8% op wegen vanaf 2016 terug te draaien.
2	Opzeggen bijdrage exploitatiekosten spoorweg Laagerfseweg			In het verleden is op aandringen van de gemeente in het kader van verkeersveiligheid een automatische knipperlichtinstallatie (AKI) op de spoorwegovergang Laagerfseweg vervangen door automatische halve overwegbomen (AHOB). In een overeenkomst zijn deze maatregel en de bijbehorende financiële afspraken vastgelegd. Prorail heeft aangegeven dat de overeenkomst wat haar betreft nog steeds actueel en van toepassing is. Uit een juridische check van de overeenkomst en contact met diverse gemeenten met gelijke overeenkomsten met Prorail blijkt dat het opzeggen van de overeenkomst niet haalbaar is. De infrastructurele bijdrage aan Prorail zal door blijven lopen.
2	Bezuiniging van 5 % op openbare verlichting			Tot en met 2016 is de bezuiniging gerealiseerd door onderhandeling Citytec (contractverlenging 2 jaar). IBMN is samen met de gemeente bezig met de aanbesteding voor de jaren 2017 en verder. Het is nog onduidelijk of de bezuiniging vanaf 2017 haalbaar is.
2	Reclame uitingen aan lichtmasten (inkomsten € 7.500 vanaf 2017)			Reclame aan lichtmasten wordt gecombineerd met reclame op rotondes. Voorstel hierover is door het college vastgesteld. Er wordt een garantie-overeenkomst afgesloten met een externe partij.
2	Besparing energiekosten brandweerkazerne € 1.000			Besparing is afhankelijk van de vraag of de VRU wel of niet het gebouw gaat kopen van de gemeente. Blijft de gemeente eigenaar van het gebouw dan worden er energiebesparende aanpassingen aan het gebouw gedaan.
2	Onderverhuur diverse ruimten uitvaartcentrum			De bezuiniging wordt gerealiseerd door stijgende tarieven en een hogere bezettingsgraad als gevolg van meer promotie van het uitvaartcentrum. De gemeente is constant in overleg met de beheerstichting over de mogelijkheden om meer inkomsten te genereren.
2	Verkoop werf Griftdijk			De gemeente is in afrondende fase met een geïnteresseerde partij voor de verkoop van de werf. Een voorstel hierover is recent in het college geweest. De gemeente verwacht in 2016 de werf te verkopen.
2	Inkomsten genereren door verhuur locatie Time-Out toe te staan (inkomsten € 1.000)			Jeugdpoint is zich nog aan het oriënteren of zij nog wel gebruik willen blijven maken van de locatie Time-Out. De gemeente wil graag het gebouw multifunctioneel gaan inzetten.

2	Inzetten gebouwen (zoals gemeentehuis, kerken, scholen) ter facilitering van initiatieven (inkomsten € 1.000)			Zie voortgangsrapportage accommodatiebeleid. Er lopen onderzoeken naar welke ketenpartners gebruik kunnen maken van het gemeentehuis en de mogelijkheden tot het aantrekken organisaties buiten Woudenberg.
3	Minder subsidie (in 2018 € 2.500) Dierentehuis Amersfoort			De overeenkomst met het dierentehuis Amersfoort is niet verlengd en vanaf het jaar 2015 is een bijeenkomst afgesloten met het dierentehuis Zeist voor onbepaalde tijd. De gemeente Woudenberg draagt een vast bedrag van € 3.500 per jaar bij. Het transport van het opvangen en verzorgen van gezelschapsdieren dan wel het opruimen van dode gezelschapsdieren geschiedt door de dierenambulance. Met de dierenambulance zijn hierover nog geen afspraken gemaakt voor het vergoeden van de kosten die wettelijk gezien voor rekening van de gemeente zijn. Een overeenkomst hiervoor is recent getekend.. Een richtbedrag is tussen de € 2.000 en € 3.000 per jaar. Dit betekent dan een uiteindelijke besparing van maximaal € 2.000 euro voor de monitor bezuinigingen 2015-2018.
3	Minder ambtelijke uren crisisbeheersing			Betreft het ambtelijk schrijven op uren crisisbeheersing en geen bezuiniging op veiligheid. Bezuiniging dient gerealiseerd te worden binnen bedrijfsvoering. Door de verdere regionalisering van de gemeentelijke crisisbeheersing hoeven er veel minder collega's een opleiding, training of oefening te volgen bij de VRU wat betekent dat er veel minder uren worden geschreven op het product crisisbeheersing en de 'vrijgekomen' uren op andere producten kunnen worden ingezet. Minder uren is geen bezuiniging die qua bedrag ingeboekt kan worden.
4	Verlaag de bijdrage aan recreatieschap vanaf 2018			De gemeenschappelijke regeling heeft besloten het recreatieschap Utrechtse Heuvelrug, Vallei en Kromme Rijnstreek op te heffen per 1-1-2017 en het saldo van bezittingen en schulden per 1-1-2018 af te doen. Het houdt in dat in 2015, 2016, 2017 de reguliere jaarlijkse bijdrage betaald moet worden. Het openstaande saldo per 1-1-2018, wordt door de leden van de gemeenschappelijke regeling, na rato van de jaarlijkse bijdrage (voor Woudenberg 4%) verrekend. Binnen de gemeenschappelijke regeling zijn per pakket (recreatieterrein, routes/paden ect.) trekkers aangewezen die voor 2017 een rechtsopvolger moeten vinden en daarmee het afkoop bedrag in 2018 dienen te beperken en bij voorkeur een goede toekomst voor de recreatie. Het bedrag aan bezuinigingen zou dus realiseerbaar moeten zijn omdat vanaf 2018 de huidige jaarlijkse bijdrage niet meer verschuldigd is. Nog wel moet bezien worden op welke wijze nog een bijdrage gewenst is van de gemeente Woudenberg in het kader van beheer en onderhoud routes en paden en aan de

				toekomstige invulling van het Henschotermeer, hierover zal t.z.t. een advies worden opgesteld.
5	Stelpost bezuinigingen bestuurskosten (€ 10.730 in 2015 aflopend naar € 1.730 in 2016)			<p>Door wijziging in de landelijke regelgeving is de bezuiniging op de raadsvergoedingen met € 9.000 niet meer mogelijk. Gemeenten mogen dergelijke vergoedingen niet meer naar beneden bijstellen.</p> <p>Door vermindering van de fractiebijdrage met 10% kon € 530 worden bezuinigd. Na de raadsverkiezingen in 2014 is de raad met een fractie uitgebreid. Deze fractie ontvangt een fractievergoeding van € 630. Hierdoor zijn per saldo zijn de uitgaven met € 100 gestegen.</p>
5	Stelpost bezuinigingen bedrijfsvoering (€ 25.000 in 2015 oplopend naar € 100.000 in 2018)			De bezuiniging voor 2015 wordt gerealiseerd door de ontvlechting van HR Scherpenzeel-Woudenberg. Voor de jaren 2016 t/m 2018 loopt er nog een onderzoek naar de mogelijkheden van bezuiniging.